

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Velká Británie a Skotsko – perspektivy nezávislosti

Andrea Holubová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Velká Británie a Skotsko – perspektivy nezávislosti

Andrea Holubová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Pavlovi Hlaváčkovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, věnovaný čas a poskytnuté rady při zpracování této práce.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	NÁSTUP SEPARATISMU VE SKOTSKU	4
3	VNITŘNÍ PŘEKÁŽKY	8
3.1	Ekonomické výzvy	8
3.1.1	Rozdělení státního dluhu	8
3.1.2	Ropné koncese	10
3.1.3	Měna	12
3.1.3.1	Formální měnová unie	13
3.1.3.2	Neformální měnová unie.....	14
3.1.3.3	Přijetí jiné měny	15
3.1.3.4	Vytvoření měny vlastní.....	17
3.2	Politické výzvy	19
3.2.1	Hlava státu	19
3.2.1.1	Anti-monarchisté	20
3.2.1.2	Skotská veřejnost.....	21
3.2.1.3	Crown Estate	22
3.2.2	Obrana.....	23
3.2.2.1	Tridentský systém jaderných zbraní.....	25
3.2.2.2	Kritika skotského plánu.....	27
4	MEZINÁRODNÍ POSTAVENÍ A ČLENSTVÍ V ORGANIZACÍCH ..	30
4.1	Severoatlantická aliance	30
4.1.1	Změna plánu v roce 2012.....	31
4.1.2	Konference v Perthu	33
4.1.3	Nevýhody vystoupení ze Severoatlantické aliance.....	33
4.1.4	Varování USA a vedení Severoatlantické aliance	35
4.1.5	Postoj Velké Británie	37
4.1.6	Cíle Severoatlantické aliance vs. cíle SNP	37
4.1.7	Skotská veřejnost	38
4.1.8	Zhodnocení	39
4.2	Evropská unie	40

4.2.1	Oficiální postoj Velké Británie a Evropské unie	41
4.2.2	Problémy přijetí	42
4.2.3	Podmínky, za kterých by země vstoupila.....	44
4.2.4	Důvody vstupu do Evropské unie.....	45
5	ZÁVĚR	47
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	50
7	RESUMÉ	57

1 ÚVOD

Snahy o získání nezávislosti na Velké Británii projevovali Skotové po poslední tři staletí, avšak rok 2014 byl v tomto ohledu přelomový. Vůbec poprvé bylo vypsáno referendum, ve kterém se občané této země mohli vyjádřit pro vystoupení z personální unie s Velkou Británií. Emoce ohledně referenda byly velmi vypjaté, a protože se konečně objevila reálná možnost, že by Skotové nezávislost opravdu mohli získat, začaly na povrch vyplouvat dotazy ohledně důsledků této akce. Získání nezávislosti totiž není tak snadná záležitost, jako je vítězství v referendu, ale podmiňuje jej spousta dalších věcí. Proto bych si ráda položila důležitou otázku: Jak obtížná by nezávislost pro Skotsko byla? Jako cíl své práce jsem si vytyčila analýzu výzev, kterým by Skotsko muselo čelit, pokud by se pro samostatnost skutečně rozhodlo.

Výzvy byly vybrány jak z vnitropolitické, tak ze zahraničněpolitické oblasti. Jedná se především o sporné otázky mezi skotskou a britskou vládou, které se v zájemné diskuzi mezi těmito institucemi objevovaly od schválení referenda. Skotský parlament vydal několik podkladů, jak by nezávislý stát měl fungovat. Ne všechny skotské představy se ale shodují s podmínkami, které by si představovala Velká Británie, což vyvolává konflikty.

Sestavení seznamu výzev se zakládalo především na výběru ad hoc. Přestože se některé části práce zabývají problémy, kterým by musel čelit jakýkoliv nově vzniklý evropský stát, skotské nesnáze v této oblasti jsou ovlivněny jeho charakteristickým postavením a osobním přístupem, jež neodpovídá žádným formálním definicím. Jako výzvy jsem vybrala nejvíce diskutované problematiky na oficiálních stránkách britského a skotského parlamentu. Vzala jsem však v úvahu i záležitosti často probírané v britském tisku a vědeckých časopisech.

Vzhledem k aktuálnosti vybraného tématu používám pro bakalářskou práci jako podklady především oficiální materiály vydané skotskými či britskými úřady spolu s články publikovanými ve vědeckých časopisech a médiích. Zejména u posledně jmenovaných pramenů může docházet k zkreslení, proto se snažím si veškeré informace pocházející mimo oficiální vládní produkci ověřovat

u více zdrojů. Nejvíce se v práci obracím na produkci skotského parlamentu. Obsahově nejhodnotnější je jeho publikace *Scotland's Future: Your Guide to Independence*, která se věnuje všem oblastem budoucí politiky této země. Pro rozebrání ekonomické problematiky, však využívám hlavně časopis *Law and Financial Markets Review*, který se hodně zaměřuje na budoucnost Bank of England a měnovou politiku nezávislého Skotska. U politických témat poté čerpám z tvorby britského think-tanku s názvem *Henry Jackson Society*, který se orientuje pro změnu na obrannou politiku.

Práce je rozdělena na tři kapitoly, plus úvod a závěr. Počáteční kapitola představuje stručné nastínění událostí, které Skotsko přivedly k dnešní situaci. Podává přehled o zvýšení separatismu v regionu a nástupu Skotské národní strany k moci. Zabývá se i referendem a jeho výsledkem. Druhá kapitola se poté zaměřuje na vnitřní problémy skotského vystoupení z personální unie. V první podkapitole se věnuji ekonomickým otázkám. Nejprve je tu problém státního dluhu. Velká Británie se jasně vyjádřila, že v případě zrušení unie musí dojít mezi oběma zeměmi i k rozdělení státního dluhu. Dále podkapitola obsahuje spor ohledně koncesí na ropu těženou u skotského pobřeží, jichž se Londýn vzdát samozřejmě nemíní. Poslední část pojednává o rozhodnutí, jakou měnu by si nezávislé Skotsko mělo zvolit. Skotská vláda zatím propaguje především zachování používání britské libry šterlinků, jsou zde však i jiné možnosti, které stojí za to zvážit.

Další podkapitola se zabývá politickými otázkami. Je zde záležitost volby nejvyššího představitele nového státu. Největší možnosti má nyní britský panovník, avšak jeho budoucí postavení není stoprocentně jisté. Skotsko by se jako nezávislé také muselo postarat o svou obranu, což přináší mnoho komplikací. Velmi napjatý je zde především spor o budoucnost britského jaderného programu.

V třetí kapitole se zabývám již vnějšími překážkami. Jedná se hlavně o postavení Skotska v mezinárodním systému a problémy spojené s jeho zapojením do mezinárodních organizací. Zaměřuji se zde na dvě hlavní organizace působící na evropském kontinentě, což jsou Evropská unie

a Severoatlantická aliance. Skotsko je nyní v rámci Velké Británie členem obou organizací, avšak jako nový stát by členství automaticky ztratilo a muselo by o něj žádat znovu. S tím se však pojí mnoho překážek. U NATO představuje problém i přístup země ke strategickému konceptu této organizace, jelikož se jednoznačně staví proti používání jaderných zbraní a jiným druhům hard power, kterými tento obranný pakt disponuje. Skotsko by si totiž nejradyji vystačilo v mezinárodní politice jen s užíváním soft power a ostatní druhy moci vynechalo.

2 NÁSTUP SEPARATISMU VE SKOTSKU

Samotné zářijové referendum nelze považovat za překvapivou událost, neboť již během celé druhé poloviny 20. století jsme mohli pozorovat ve Skotsku silný nárůst separatismu, který na počátku dalšího století vyvrcholil nástupem Skotské národní strany k moci. Počátky secesionistických tendencí však můžeme datovat již mohem dříve. Skotové usilovali o nezávislost po dlouhou dobu, prakticky už od počátku unie z roku 1707. Tou bylo sloučeno anglické a skotské království, kterým od roku 1603 vládl stejný panovník. Relativně dobrému fungování unie v té době napomohlo sdílení několika základních zájmů – hlavně protestantismu a zálibě ve vedení válek (McCrone 2012: 72-73).

Od 70. let 20. století se ale začaly projevovat snahy o separaci ve větší míře. Nacházíme se v době, kdy Velká Británie trpěla nejen ekonomickou, ale i sociální, kulturní a politickou krizí. Právě v těchto letech se začínalo ukazovat, že keynesiánská ekonomika zavedená již na konci druhé světové války přestává fungovat. To vedlo k pádu levicové vlády a nástupu konzervativců. Koncem 70. let se poté dostala k moci Margaret Thatcherová, která zavedla tvrdá ekonomická opatření. Ta fungovala pro Skotsko trochu jako šok, a proto ihned začalo vyjadřovat značnou nelibost vůči těmto zásahům. Konzervativní strana nebyla nikdy ve Skotsku příliš oblíbená a s nástupem Thatcherové se situace ještě více zhoršila. Na rozdíl od zbytku unie zde totiž vždy vyhrávaly spíše levicově zaměřené strany - především labouristé, protože skotští obyvatelé kladou velký důraz na sociální politiku (Hassan 2014: 62-63).

Dalším podnětem byl i zcela zásadní objev nerostných zdrojů u skotského pobřeží. V porovnání s Anglií si Skotsko ekonomicky nikdy nevedlo tak dobře. Byla zde vždy vyšší nezaměstnanost i migrace ze země. Jedním z důvodů setrvání v unii byl právě realistický pohled na věc, kdy si většina ekonomů jasně uvědomovala, že volný přístup na britský trh je pro Skotsko velmi výhodný. V 70. letech však byly nalezeny obrovské ropné zásoby v Severním moři. Tím se Skotsku otevřela možnost být více nezávislé na britské ekonomice, což rovněž podpořilo separatistické snahy. Skotové poté začali více tlačit na Londýn, aby jim udělil další pravomoce. Tento tlak vedl k vypsání referenda roku 1979.

V druhé polovině století však stále převládal celkem silný pocit britské národní hrdosti. Obyvatelé se cítili být jak hrdými unionisty, tak hrdými Skoty. Výsledky referenda proto byly velmi těsné. Pro zahájení devoluce nakonec hlasovalo 51,6 procent voličů. K volbám však dorazilo necelých 64 procent oprávněných voličů a o výsledku tak rozhodlo opravdu minimum hlasů. Přesto však požadavek na zahájení devoluce zvítězil a v Edinburghu mělo být ustanoveno Skotské shromáždění s omezenými pravomocemi. Větší změny však konzervativní vláda v té době neumožnila, protože se do jejího čela dostala Margaret Thatcherová. Tato nekompromisní premiérka se stavěla proti devoluci po celou dobu své vlády. Teprve když se labouristům podařilo ovládnout většinu ve Westminsteru roku 1997, proces devoluce začal postupně probíhat. Další referendum již bylo jednoznačnější a Skotským aktem z roku 1998 byl ustanoven parlament s legislativními funkcemi ohledně ekonomiky a dalších vnitropolitických záležitostí. Holyrood tak mohl rozhodovat například o daňové a sociální politice ve Skotsku. Zahraniční politika a obrana ale zůstaly v rukou Westminsteru. Jako první se po volbách roku 1999 v novém parlamentu moci chopila koalice labouristů a liberálních demokratů.

Labouristé však strávili příliš dlouhou dobu jako opoziční strana, a proto když se dostali do čela Skotska, byli velmi nejistí. K devoluci začali přistupovat hodně opatrně, což se mnoha obyvatelům nelíbilo. Po ustanovení holyroodského parlamentu nejprve počet zastánců nezávislosti klesal. Podpora se odhadovala pouze mezi 25 až 30 procenty Skotů. Nicméně více jak 50 procent obyvatel bylo pro další rozšíření pravomocí parlamentu. Již od počátku si Holyrood vysloužil mnohem více důvěry obyvatelstva než kdy Westminster. Mnoho Skotů věřilo, že hlavně díky němu se jejich životní úroveň může zlepšit. Od 90. let se začínal projevovat také obrat v národní identifikaci obyvatel. Více jich najednou začalo dávat přednost jejich skotské identitě a tu britskou upozadovalo (McCrone 2012: 73-75).

V tomto období se do popředí pomalu začínala dostávat i jiná politická strana, a to SNP - Skotská národní strana. Ta by se dala považovat za vcelku mezitřídní, jelikož se neprofilovala jako zástupce jen jedné společenské vrstvy, ale všech skotských obyvatel. SNP začali volit lidé dříve hlasující pro labouristy,

ale i pro konzervativce. Nesmíme se však nechat zmást. Ne všichni Skotové volící SNP byli stoupcem úplné nezávislosti. Mnoho z nich bylo jen zastáncem devoluce či cítilo znepokojení s pasivní labouristickou politikou. SNP také pomohlo, že pro většinu obyvatel představovala největší naději na obhajobu skotských zájmů v Londýně. Během dalších let popularita labouristů stále prudčeji klesala a když roku 2007 končilo jejich volební období, bylo již v celku zřejmé, že dalšího volebního vítězství se nedočkají (Gallagher 2009: 534-535).

Ve volbách došlo k fatální porážce labouristů a moc v Holyroodu roku 2007 převzala právě SNP. Strana se ihned po nástupu k moci začala angažovat v otázce nezávislosti. Nejprve iniciovala tříletou kampaň pojmenovanou Národní debata ohledně budoucnosti Skotska. Poté vydala plány na referendum, které mělo být vypsáno na rok 2010. Velkým přínosem oblíbenosti strany se stal její tehdejší předseda a silný stoupenec nezávislosti Alex Salmond. Salmond se téměř ihned začal těšit značné podpoře skotského obyvatelstva, a to hlavně díky svému neformálnímu a přátelskému vystupování. Salmond byl vždy velkým zastáncem členství země v Evropské unii, které chápe jako možnost pro vymanění se z nadvlády Londýna (Gallagher 2009: 536, 537, 541).

Vláda SNP se místo sektorové politiky zaměřovala spíše na otázky národního charakteru, čímž dokázala oslovit značný počet obyvatelstva a zajistila si tak vítězství i v dalších volbách roku 2011. Při této příležitosti se jí podařilo dokonce ještě více porazit konzervativce a labouristy než předtím a získat přes 50 procent křesel v Holyroodu. V té době již bylo jasné, že referendum o nezávislosti proběhne během následujících pěti let (Scottish National Party 2014).

Příprava referenda vyvrcholila 15. října 2012, kdy byla mezi Holyroodem a Westminsterem podepsána Edinburská dohoda. Ta opravňovala skotský parlament k provedení otevřeného a spravedlivého referenda, které rozhodne o budoucnosti země. Na počátku roku 2013 SNP začala připravovat dokument ohledně budoucnosti Skotska, který předpokládal vznik nezávislého státu v květnu 2016. V průběhu roku 2013 pak prošel Holyroodem zákon, který

ustanovoval konání referenda na 18. září 2014. Referendum mělo obsahovat jedinou otázku: Má se Skotsko stát nezávislou zemí?

Okamžitě po vyhlášení data hlasování se začaly organizovat tábory pro a proti, které se snažily na svou stranu získat co nejvíce obyvatel. Atmosféra byla hlavně v posledních měsících velmi napnutá a Skotsko začalo přitahovat silnou pozornost i ze zahraničí. Když se hlasovací místnosti konečně začaly otevírat, na tuto malou zemi se upnuly miliony očí. Sečtení výsledků však představovalo pro SNP smutnou zprávu. Skotové se nakonec v 55,5 procentech hlasů rozhodli pro setrvání v unii s Velkou Británií (The Scottish Government 2014).

Tento celkem vyrovnaný výsledek nám však naznačuje, že SNP své snahy o nezávislost určitě jen tak nevzdá. Přeci jen ke kladnému výsledku chybělo ani ne 6 procent hlasů, což dokazuje, že značný počet Skotů o nezávislost opravdu stojí. Proto není vyloučeno, že pokud by se referendum v budoucnosti opakovalo, tentokrát by již mohlo dopadnout ve prospěch SNP. Analýza všech sporných otázek, které by Skotsko při cestě k nezávislosti muselo překonat, tak stále zůstává přínosným tématem.

3 VNITŘNÍ PŘEKÁŽKY

3.1 Ekonomické výzvy

Ekonomika je stěžejní struktura každého státu, proto nejprve zanalyzujeme právě tuto tematiku. Velkou Británii řadíme mezi ekonomicky nejvyspělejší země světa, a přestože hlavní centrum mezinárodního obchodu je v Londýně, Edinburgh a ostatní skotská města také zaujímají důležitá postavení. Jak bude vypadat ekonomická politika nezávislého státu, tak bedlivě sledují i ostatní státy. Jakékoliv rozhodnutí může totiž ovlivnit mezistátní obchodní spolupráci.

Skotové se v ekonomické oblasti musí vypořádat se spoustou otázek, blíže se však zaměříme pouze na tři nejdiskutovanější. Mezi ty patří rozdělení státního dluhu, spor o ropné koncese a nakonec zvolení státní měny.

3.1.1 Rozdělení státního dluhu

Spor ohledně rozdělení státního dluhu byl jedním z prvních témat, která se v debatě mezi vládou Velké Británie a Skotska objevila. Britské ministerstvo financí a ekonomických záležitostí (HM Treasury) již na počátku roku 2014 oznámilo, že pokud dojde k rozdělení unie, Skotové musí přijmout zodpovědnost za část britského státního dluhu. Podle představ ministerstva by Skotsko ve stanovených termínech muselo splácet svou část přímo Velké Británii. Ministerstvo však dosud nevedlo, jak by splátky měly vypadat a být přesně prováděny. Přesná podoba záleží na rozhodnutí Holyroodu ohledně toho, jakou si zvolí měnu pro svůj stát a jakou zavede monetární politiku. Nejjednodušší možnost by byla v případě ponechání si libry šterlinků. Tím by odpadlo např. složité převádění dluhu podle měnového kurzu do nové měny. Velké potíže by mohla působit hlavně nestabilita kurzu u zcela nové měny. V případě eura by ale problémy nebyly tak velké, neboť Velká Británie je zvyklá provádět hodně transakcí v této měně s Evropskou unií. Pokud by byl ale dluh vyplácen bývalým britským partnerům v librách, existence jen jedné centrální banky by byla velmi nápomocná. Banka by mohla splácení kontrolovat a zároveň usnadňovat.

Nezodpovězené otázky ohledně rozdělení dluhu se také projevují v nejistotě občanů a korporací ke státním dluhopisům, tzv. gilts. Gilts jsou považovány za nejdůvěryhodnější investici, protože jsou jištěny právě vládou. Podle Sama Hilla, stratéga RBC Capital Markets, gilts v průběhu roku 2014 neutrpěly téměř žádné výkyvy v úrokových sazbách. Stabilita však není zaručena a agentura má proto v zásobě několik bezpečnostních opatření. Kolísavost sazeb registruje agentura pokaždé, když separatismus ve Skotsku začne sílit. V nynější době jsou tudíž všechny instituce v plné pozornosti a čekají na další vývoj v království (McGlashan 2014).

Britská vláda nicméně již několik měsíců před referendem oficiálně oznámila, že i v případě rozdělení personální unie bude zodpovídat za celý státní dluh ve výši 1,38 bilionu liber. Tento krok podnikla především, aby udržela stabilitu trhů. Přestože na počátku roku 2014 nebylo ještě vůbec jasné, zda SNP má šanci referendum vyhrát, vláda raději toto preventivní opatření provedla. Zaručení se britské vlády za státní dluh mělo za cíl udržet jasná pravidla a především stabilitu úrokových sazeb. V případě nejistoty ohledně zodpovědnosti za dluh by totiž investoři mohli žádat určité rizikové prémie. To by se projevilo především tlakem na zvýšení úrokových sazeb britských vládních dluhopisů (The Associated Press 2014).

Skotská vláda s rozdělením státního dluhu prozatímně počítá, přestože nikdy nebyla zveřejněna jasná metoda, podle které by se dluh rozpočítal mezi státy. Nejpravděpodobněji by se však státní dluh rozdělil dle počtu obyvatel v každé části království. Vize skotské vlády je ohledně tohoto problému velmi optimistická. Počítá s tím, že případný podíl státního dluhu na skotském hrubém domácím produktu by byl menší než podíl, který má dnes dluh na HDP celé Velké Británie. Britská vláda tento optimismus nicméně nesdílí a označuje skotskou vizi na nerealistickou (The Scottish Government 2013: 21).

Určité problémy však přineslo vyjádření ministra financí George Osbornea, který projevil pochybnosti ohledně prohlášení Alexe Salmonda. Salmond již v několika projevech pronesl, že Skotsko má stejný nárok na užívání libry jako zbytek Velké Británie. Osborne však Salmonda ujistil, že žádný takový

nárok neexistuje a o formální měnové unii by se muselo ještě diskutovat. Nespokojený Salmond poté vydal další prohlášení, ve kterém pronesl, že pokud Skotsko nebude mít přístup k libře a potažmo nároku na část majetku Bank of England, země může také odmítnout participovat na národním dluhu.

Za britskou vládu se v tomto případě však postavil i bývalý premiér Gordon Brown, podle kterého by tento krok mohl vést k budoucí izolaci nezávislého Skotska. Pokud by Skotsko totiž odmítlo odpovědnost přihlásit k části dluhu, přineslo by mu to špatnou reputaci i u ostatních států. Země by například měla nesnáze získávat zahraniční investory či zvyšovat své úrokové sazby. A jelikož se země aktivně angažuje na ekonomických trzích, případná obchodní či zahraničně-politická izolace by jí přinesla obrovské potíže. V reakci na lednové preventivní vyjádření britské vlády zároveň Holyrood pronesl několik provokativních prohlášení, že nyní vlastně již není právně odpovědný za splácení tohoto dluhu, když že se za něj zaručil už Westminster (Morris 2014c).

Prozatím tedy neexistuje žádná dohoda o tom, jak byl měl být případně státní dluh rozdělen. Westminster se sice zavázal k plné odpovědnosti za splácení, je však zcela vyloučené, že by dovolil Skotsku odtrhnout se bez jakékoliv sdílené odpovědnosti.

3.1.2 Ropné koncese

Jak již bylo řečeno, hospodářská úroveň severní části Spojeného království se pohybovala vždy na nižším stupni v porovnání s Anglií. S postupujícím časem se světová ekonomika začala stále více zaměřovat na terciální sektor – služby. Skotské hospodářství se však dlouho vyznačovalo dominancí sekundárního sektoru, a to hlavně průmyslem soustředěným ve velkých městech. Sekundární sektor začal být ve světové ekonomice upozaďován a postupně se tak rozdíl mezi obchodně založenou Anglií a průmyslovým Skotskem začaly ještě více zvětšovat. Právě Londýn byl vždy ekonomickým centrem Spojeného království. V 70. letech 20. století se ale situace změnila. V Severním moři byly objeveny zásoby ropy a zemního plynu a ekonomika Skotska najednou značně expandovala. Díky těmto zásobám se Velká Británie stala majitelem největších ropných ložisek v rámci Evropské unie - až 60

procent ropných zásob EU dnes náleží právě Skotsku. Zároveň se zde nachází i druhé největší evropské zásoby zemního plynu. Od 70. let se tak Skotsko stalo důležitým ekonomickým partnerem Anglie a výnosy z nerostných surovin začalo využívat jako jeden z hlavních příspěvků do vládního rozpočtu.

Po vyhlášení referenda proto ihned započala diskuze, co se stane s výnosy z vytěžené ropy a plynu. Skotská představa prezentuje rozdělení podle geografické polohy, čímž by více než 90 procent zdrojů připadlo Skotsku. Ve svém oficiálním plánu také vláda s výnosy z ropy a plynu hodně počítá. Podle předpokladu by tyto peníze financovaly především sociální politiku, která je ve Skotsku velmi oblíbená. Tato oblíbenost je dána především charakterem skotské ekonomiky. Přestože to není závazným pravidlem, velké procento zemí, kde převládá sekundární sektor hospodářství, inklinuje ke zvýšenému sociálnímu zabezpečení obyvatel, jako je např. důchodové pojištění, zdravotní pojištění a sociální dávky. A Skotsko do této charakteristiky velmi dobře zapadá.

Část výnosů z těžby nerostných surovin by měla jít také do nově ustanoveného fondu, který by napomáhal budoucím generacím. Počítá se též s tím, že výnosy pomohou vyrovnávat budoucí rozpočet a snižovat státní dluh. Podle SNP jsou právě výnosy z těžby jedna z hlavních záruk, že Skotsko může úspěšně fungovat i nezávisle. Tomu však oponují mnozí britští experti, podle kterých skotská vláda ropné zásoby přeceňuje a až příliš na ně do budoucna spoléhá (The Scottish Government 2013: 18, 301, 304).

Proti skotskému návrhu se postavila britská vláda. Britský návrh se zaobírá zásobami ropy jako společným majetkem, který by se dělil podle určitých kritérií – např. počtu obyvatel, poměru země k britskému HDP apod. (Hanžlová 2014). Ve skotských plánech je sice část, ve které se země zavazuje udržet energetické dodávky do zbytku Velké Británie a dále participovat na britském energetickém trhu, avšak o výnosy z těžby se dělit nechce. Holyrood také požaduje větší zastoupení na tomto trhu, především ustanovení samostatné instituce, která by spolupracovala s Westminsterem. Britské vládě rovněž Skotsko vytýká, že nepřikládá energetické politice dostatečnou váhu ve svém programu a do tohoto odvětví investuje pouze minimálně. Především britskou

politiku srovnává s jednáním norské vlády, která vlastní podobné ropné zásoby v Severním moři, ale její investice jsou několikrát vyšší (The Scottish Government 2013: 294, 295, 300).

Co bude v budoucnu se severomořskou ropou dělá starosti i ropným producentům v této oblasti. Přestože se formálně nevyjádřili ani pro, ani proti secesi, případné rozdělení by jim způsobilo značné potíže. Mnoho z nich se obává, že pokud by se Skotsko opravdu osamostatnilo, neudrželo by si nynější postavení Velké Británie. Již nyní se Evropská unie snaží získat větší kontrolu nad ropnými nalezišti. Skotsko by jako nový stát nemělo takovou váhu v evropském společenství, a proto je podle producentů možné, že by se Evropské unii časem podařilo nabourat jejich nezávislost a začala by ovlivňovat jejich ropnou politiku. Dalším problémem při převzetí ropných zásob skotskou vládou by byl též systém daňových úlev. Dnes mají ropné korporace relativně vysoké daňové úlevy při vyřazování majetku z provozu. Tyto úlevy se však nyní dají uplatňovat jen na již zaplacených daních, což by při vzniku nového státu nemohlo dále fungovat. Skotská vláda se již k této otázce vyjádřila a slíbila vyřešení těchto překážek, obavy však pokračují a producenti začínají hledat spolupráci spíše u britských politiků (Quinnlan 2013).

Jelikož koncese nyní přispívají značnou částkou do britského rozpočtu, je zcela jasné, že britská vláda se jich nebude chtít vzdát. Vyřešení tohoto problému by tak bylo jednou z nejtěžších překážek pro nezávislé Skotsko. Obě strany jsou v tomto případě velmi rozhodnuté a nechtějí ustoupit za žádnou cenu. Pokud by došlo k dohodě, muselo by to být za cenu velkých ústupků u obou vlád a zcela jistě by to vyvolalo silnou odezvu i u veřejnosti.

3.1.3 Měna

Dalším důležitým bodem programu skotské vlády v případě nezávislosti by byla volba měny. Vláda se prozatímne přiklání k zachování měnové unie nazývané Sterling Area s Velkou Británií. Pro novou zemi však existují celkem čtyři možnosti. Skotská vláda si může vybírat mezi formální měnovou unií, neformální měnovou unií, přijetím jiné měny a vytvořením měny vlastní (The Scottish Government 2013: 7).

3.1.3.1 Formální měnová unie

První možností je formální měnová unie, kterou podporuje hlavně bývalý předseda SNP Alex Salmond. Zachování unie ve stejné formě jako existuje nyní by podle ekonomických odborníků byla nejjednodušší varianta. Bylo by to ulehčení jak pro obě vlády, tak i pro obchod. Mnoho korporací se také proto snaží lobovat za tuto možnost. Zároveň by se jednalo o zcela stabilní a důvěryhodnou měnu již od prvního dne skotské nezávislosti. Tato možnost by též odebrala potíže spojené s rozdělením cenných papírů a dalších aktiv, které jsou ve vlastnictví centrální banky. Tento majetek by se totiž musel v opačném případě rozpočítat a část náležící Skotsku předat skotské vládě, aby mohla ustanovit svou vlastní centrální banku. Vyjmenované výhody by však sloužily především skotské vládě. Londýn s tímto plánem již tolik nadšený není a proti skotskému návrhu má spoustu připomínek (Campbell 2013: 241-242).

Přes všechna ekonomická pozitiva má tato možnost totiž politické překážky. Tím je především nutná dohoda s britskou vládou ohledně Bank of England, která libru šterlinků spravuje. Britský ministr financí George Osborne v tomto případě jasně vzkazuje, že Skotsko nemá žádné přímé právo na využívání libry a potažmo ani Bank of England jako své centrální banky. Osborne upozorňuje především na to, že není zcela jisté, jaké výhody by tato dohoda měla pro zbytek Velké Británie. (Campbell 2013: 241-242). Ekonomičtí odborníci také varují, že pokud by k jednání přeci jen došlo, v zemi by musely být ustanoveny úřady, které by jednání Royal Bank of Scotland i ostatních bank striktně kontrolovaly. Skotsko by muselo neustále prokazovat svou fiskální disciplínu a nepřekročit limitní hranice stanovené pro velikost státního dluhu a deficit státního rozpočtu (MacLeod – Patrick 2013: 72).

Využívání jedné měny v jednom státě je jednoduché, avšak ve dvou nezávislých to již snadné není. Názorným příkladem je nynější situace v eurozóně, kdy se jasně ukazuje, že používání společné měny ve více státech přináší mnoho nesnází. Zaprvé státy nemají vždy stejnou ekonomickou úroveň. Různá fiskální opatření také nepomáhají stabilitě měny. Tím dochází k situacím, kdy stát s vyšší ekonomickou úrovní musí vyvíjet opatření vůči druhému státu,

protože nestojí v jeho zájmu, aby stabilitu a důvěru ve společnou měnu něco ohrozilo. Tato opatření zase způsobují nedůvěru k legálnosti těchto jednání či případnou nelibost obyvatel a politiků jedné nebo druhé země (Campbell 2013: 241-242).

Svůj názor na tuto záležitost zveřejnil i sám guvernér Bank of England Mark Carney. Carney se vyjádřil pro zachování formální unie. Podle Carneye bude pro Angličany i Skoty společná měna usnadněním od neustálé výměny ve směnárnách při obchodech či cestách po ostrově. Také upozorňuje na to, že Velká Británie a Skotsko mají mnohem podobnější ekonomiky než země eurozóny, a proto by nedocházelo k podobným problémům a regulace by byla též mnohem snazší. Zároveň by bylo snazší zavést instituce, které by případným asymetrickým šokům bránily. Tyto instituce by rovněž mohly sloužit k vzájemné integraci obou zemí. Podpoření této možnosti Carney doplnil zmíněním velikosti nákladů, které by byly při formální měnové unii podstatně menší než u jiných možností (Mirrlees 2012).

I přes veškeré ekonomické výhody by se nicméně musela skotská vláda vypořádat s mnohými politickými překážkami. Nejprve by musela přesvědčit Westminster přijmout tento návrh, což by bylo velmi obtížné. Vláda by však zároveň musela ospravedlnit, že při formální měnové unii by důležité rozhodovací slovo ve skotské fiskální a monetární politice měl stále Londýn. Tato možnost je tak přesně proti ideálům jakéhokoliv nově nezávislého státu (Campbell 2013: 242-243).

3.1.3.2 Neformální měnová unie

Pokud by se Skotsko nedokázalo dohodnout s britskou vládou, existuje i druhá možnost, jak stále používat libru. Tento proces se nazývá neformální měnová unie. V tomto případě země unilaterálně přijme měnu jiné země bez jakékoliv formální úmluvy. Metodu používá několik zemí na světě, a to především v souvislosti s americkým dolarem. Proto se také tento proces často označuje jako dolarizace.

Největším negativem této možnosti však je, že země musí přenechat veškerou kontrolu nad svou monetární politikou cizí zemi. Samozřejmě i v případě formální měnové unie by fiskální rozhodování měla na starosti především Velká Británie, ale Skotsko by mělo v centrální bance několik zástupců, kteří by mohli rozhodovací proces alespoň částečně ovlivňovat. V případě dolarizace by však veškerý skotský vliv přestal existovat úplně. To by způsobilo mnoho nesnází skotské vládě při jakémkoliv určování jejich ekonomické politiky (MacLeod – Patrick 2013: 70-72).

Další potíží je, že přestože centrální banka by měla být nezávislá na vládě státu, existuje mezi nimi silný vztah. Nezávislost banky se projevuje hlavně na operativní úrovni. Banka může například podle svého uvážení uvádět do provozu mechanismy, kterými měnu posiluje nebo naopak oslabuje, tisknout nové bankovky či určovat pravidla pro komerční poskytování úvěrů. Vláda nicméně vydává exekutivní nařízení, kterými se banka musí řídit. Každoročně určuje například limit inflace. Za určitých podmínek může též zasahovat do jmenování nejvyšších představitelů banky. Existuje zde proto možnost, že britská vláda by skrze Bank of England mohla působit na politiku skotského státu.

Dolarizace by proto byla možností, jak zachovat veškeré výhody v mezistátním obchodu apod., avšak obsahuje až příliš mnoho nevýhod. Přenechat veškerou kontrolu nad fiskální politikou jinému středisku by se obhajovalo značně těžko, protože SNP si na nezávislé politice velmi zakládá. Kdyby se tak rozhodla pro dolarizaci, mohlo by jí to přinést mnoho odpůrců. A pravděpodobně by to napomohlo i hlasování proti nezávislosti v případě dalšího referenda. Neformální měnovou unii volí většinou malé země, které chtějí využít stability nějaké zavedené měny a nejsou tolik upjaté ohledně vlastní politiky. Pro nově vzniklou zemi, u níž je předpokladem, že si bude zakládat na sebejistotě a úplné nezávislosti, by však tato možnost zcela jistě výhodná nebyla (MacLeod – Patrick 2013: 70-72).

3.1.3.3 Přijetí jiné měny

Velká Británie nicméně není jediným státem, se kterým Holyrood může vyjednat vytvoření měnové unie. Holyrood by se mohl rozhodnout i pro

dolarizaci se státem, který je pro Skotsko významným obchodním partnerem a jehož měna má stabilní kurz. V tomto případě by však přetrvávaly veškeré nevýhody uvedené již u neformální měnové unie s britskou librou a neexistuje proto mnoho důvodů, proč si vybrat právě tuto možnost. Kdyby se Skotsko rozhodlo o dolarizaci, bylo to pro něj díky společným hranicím a silným obchodním vztahům nejvýhodnější právě se zbytkem Velké Británie.

Skotsko by se ale rovněž mohlo připojit do jiné, již zavedené měnové unie. Ve skotském případě by se jednalo nejspíše o vstup do eurozóny. Pokud by se Skotsko znovu začlenilo do Evropské unie, existovala by možnost, že by přijalo euro jako svou národní měnu. Avšak i jako nečlenská země by bylo možné vyjednat si dohodu s Bruslem o užívání eura jako svého platidla. Několik menších evropských států, jako např. Monako či Andorra, tohoto práva již využilo. V tomto případě však země nemá svého zástupce v Evropské centrální bance a Holyrood by tak opět ztratil kontrolu nad svou fiskální politikou (MacLeod – Patrick 2013: 72).

Problémem této možnosti je nicméně nynější nejisté postavení eurozóny v souvislosti s hrozícím bankrotem jednoho jejího člena - Řecka. SNP se rovněž nikdy pro vstup do eurozóny nevyjádřila. Proč tedy připadá tato eventualita stále v úvahu? Pro Skotsko totiž nebude možná existovat jiná možnost. Plán SNP je udržet si své členství v Evropské unii. Prozatímně Skotsko jako součást Velké Británie využívá výjimku uvedenou v přístupové smlouvě, která zemi umožňuje nepřijmout euro a zachovat si svou měnu. Velká Británie si vyjednala tuto výhodnou výjimku z pravidla, které zavazuje všechny členské státy Evropské unie přijmout euro v momentě, kdy naplní kritéria uvedená v Maastrichtské smlouvě. Není však jasné, zda by po secesi tuto výjimku automaticky zdědilo i nezávislé Skotsko. Pouze s Velkou Británií se totiž bude jednat jako s pokračovatelem nového státu, čímž zdědí veškeré dříve uzavřené dohody jen ona. Skotsko bude mít status nového státu, proto by se maastrichtská pravidla na něj vztahovala. Evropská komise bývá v dodržování této podmínky velmi nekompromisní a případné vyjednávání o ponechání vlastní měny by tak bylo velmi obtížné (Campbell 2013: 243, 245).

Přestože se Skotsko vyznačuje rozvinutou ekonomikou, kterou by ani případná nezávislost neohrozila, měla by země několik let, než by ke zmíněné situaci došlo. Při nynější nestabilitě v eurozóně oddalují vstup i jiné členské státy. Navíc kritéria jsou celkem přísná. Stát musí být minimálně dva roky v programu Exchange Rate Mechanism a dosáhnout určité úrovně v cenové stabilitě, kompatibilitě s evropským právem apod. Splnit všechna kritéria není jednoduchá záležitost a skotská vláda by tak měla dost času na projednání všech podmínek.

Zajímavým případem v tomto ohledu je švédská snaha udržet si vlastní měnu. Tato země si nikdy nevyjednala od Evropské komise formální výjimku, a přesto ani po dvaceti letech členství v Evropské unii euro nezavedla. Švédská vláda vydala pouze unilaterální prohlášení, ve kterém předala veškeré pravomoce ohledně vstupu do eurozóny švédskému parlamentu. Přestože se jednalo jen o unilaterální akt bez souhlasu evropských institucí, Švédsko nebylo za nezavedení eura nikdy potrestáno. Zda by se ale něco podobné mohlo podařit i Skotsku, o tom můžeme jen spekulovat (Campbell 2013: 243, 245).

3.1.3.4 Vytvoření měny vlastní

Poslední možností pro Skotsko by bylo vytvoření vlastní měny – skotské libry. Tato možnost se dokonce zpočátku jevila pro skotskou vládu jako nejvýhodnější. Vytvoření vlastní měny bývá znakem síly a sebejistoty nového státu, kdežto další užívání měny státu, který se snažíme opustit, se může projevat jako znak slabosti. To byl hlavní argument, díky němuž Holyrood tuto možnost také zvažoval.

Negativem této možnosti je nejistota ohledně ratingu nové měny na mezinárodních trzích. Kurz každé nově vytvořené měny bývá zpočátku nestabilní, a to ohrožuje obchodní možnosti dané země. Nadnárodní korporace, ale i malí obchodníci, vždy raději používají pro obchod již zavedenou měnu, jelikož v ní mají větší důvěru. Skotsko by se po osamostatnění stalo relativně malou zemí, což by také mohlo ovlivnit postavení měny. Nejsilnější rating na mezinárodních trzích mají především velké země a uskupení, jako jsou třeba Spojené státy americké či Evropská unie. Toto kritérium však nelze považovat za

zcela jednoznačné, protože existuje i několik příkladů malých zemí se silným mezinárodním měnovým ratingem. Mezi řadíme například Norsko a Švýcarsko (Campbell 2013: 8).

Vznik nové měny by vyžadoval několik právních kroků. Nejprve by vláda musela ustanovit skotskou centrální banku, která by měnu spravovala. Zároveň s bankou by také musela vytvořit autoritu, která by fungovala jako nezávislý monetární aktér. Poté by vláda musela rozhodnout, který z aktérů bude zodpovídat za regulaci bankovního a finančního systému v zemi (MacLeod - Patrick 2013: 4-5).

Další nutností by byl výběr kurzového režimu, který je velmi důležitý. Kdyby se zvolil volně pohyblivý devizový kurz nazývaný floating, hodnota měny by zcela závisela na tržních silách. Tento režim je v současné době používán například i pro britskou libru. Druhou možností by bylo zavěšení hodnoty měny na kurz jiné měny. Ta se poté označuje jako referenční měna. Například dánská koruna je takto vázána na kurz eura. Devizový kurz dánské koruny je tak silně ovlivňován pohybem devizového kurzu eura. Třetí možností je pak fixní vazba devizového kurzu na kurz jiné měny. V tomto případě se devizový kurz jedné měny stoprocentně zavěšuje na kurz druhé měny. Pro tento účel se používá silná a stabilní měna, jako je euro či americký dolar. Veškeré výměny se pak provádějí ve fixně daném poměru a vůči ostatním měnám se kurz první měny pohybuje zcela symetricky s kurzem měny druhé. Fixní vazbu má v současnosti třeba Hong Kong vůči americkému dolaru. Pokud by se Skotsko rozhodlo pro volné či fixní zavěšení devizového kurzu, bylo by nejvýhodnější použít jako referenční měnu britskou libru, ke které má blízký vztah a můžeme ji též zařadit mezi stabilní měny (Campbell 2013: 8).

Holyrood možnost vytvoření vlastní měny nepřestává zvažovat. Jako největší pozitivum bere především možnost vlastního rozhodování o skotské fiskální a monetární politice, kterou žádná z předchozích možností nenabízí. Navíc by se skotská vláda vyhnula složitému jednání s ostatními zeměmi ohledně využívání jejich měny. Existuje zde však relativně velké riziko již zmíněné

nestability hodnoty nové měny na mezinárodních trzích, které možnost využití této možnosti velice znevýhodňuje.

3.2 Politické výzvy

Výhra v referendu o skotské nezávislosti by SNP nepřinesla překážky pouze v ekonomické oblasti. Strana by musela rovněž čelit výzvám ve sféře politické. Mezi ty nejdůležitější patří rozhodnutí o tom, kdo bude zastávat funkci nejvyššího představitele nového státu. Skotsko by mohlo i nadále působit jako konstituční monarchie v čele s britskou královnou, a nebo svůj politický systém přeměnit na republiku. Jako nový stát by se Holyrood musel též začít starat o svou bezpečnost a vytvořit organizační struktury nutné ke státní obraně. Obě tyto výzvy jsou velmi komplexní a do budoucna představují mnoho mezivládních vyjednávání mezi Velkou Británií a Skotskem.

3.2.1 Hlava státu

Pro SNP představuje nejideálnější možnost pokračování v personální unii s Velkou Británií, která existuje již od roku 1603. V tomto roce započala vláda jednoho panovníka ve skotském i anglickém království. Anglická královna Alžběta I. zemřela bez dědice trůnu a její království proto připadlo skotskému panovnickému rodu Stuartovců. Již po čtyři staletí tak obě království bezproblémově sdílí jednoho panovníka a vedení strany proto nemá v úmyslu tuto zvyklost měnit. Nezávislé Skotsko by tedy do budoucna fungovalo jako konstituční monarchie v čele s britskou královnou.

Přestože si SNP silně zakládá na co největší nezávislosti na Velké Británii, sdílení panovníka její ideu nijak nevyvrací. Po světě existuje celkem 16 zemí v rámci Commonwealthu, které spadají pod vládu britské královny a jejich nezávislost je přesto nezpochybnitelná. Pokud by si britského panovníka Skotsko ponechalo, muselo by se řídit pravidly vytvářenými britským parlamentem. Všechny členské státy Commonwealth Realms však obvykle bez větších problémů přijímají britské panovnické zákony. Skotská vláda například již na počátku roku 2013 akceptovala zrušení pravidla mužské primogenitury v britském nástupnictví a ve svém programu se rovněž vyjádřila pro podporu

případného zrušení náboženské diskriminace římských katolíků v nástupnickém právu (The Scottish Government 2013: 353-354).

3.2.1.1 Anti-monarchisté

Nezávislost Skotska podporují i zastánci republiky. Pokud by SNP dosáhla secese Skotska, pro republikánce by to byla výjimečná příležitost, jak dosáhnout přeměny nynějšího politického systému. Během roku 2014 proto uspořádali mohutnou anti-monarchistickou kampaň, aby v řadách skotské veřejnosti získali před referendem další přívržence svého programu. Největší událostí této kampaně byla konference v Edinburghu, kde se sešli všichni zástupci Britské republikánské organizace. Oficiálním názvem konference se stalo heslo: Ano či Ne, monarchie musí pryč. Tato organizace patří na britských ostrovech k nejhlasitějším kritikům královské rodiny a dlouhodobě se snaží dosáhnout ukončení konstituční monarchie a přeměnit tak Velkou Británii na republiku (The Republic Campaign 2014).

Antimonarchistické postoje se však objevují nejen mezi skotskou veřejností, ale i v SNP. Přestože oficiálně tato strana podporuje myšlenku přetrvání monarchie, ne všichni její členové tento názor sdílí (The Scottish Government 2013: 353). Bývalý předseda SNP Alex Salmond je velkým stoupencem monarchie, avšak mezi jeho spolustraníky se objevuje i mnoho republikánců, kteří nesouhlasí s oficiálním programem a nejraději by viděli nezávislé Skotsko jako republiku.

Jedním z anti-monarchistů je i skotský ministr spravedlnosti Kenny MacAskill. MacAskill ve svém březnovém vyjádření uvedl, že pokud by byl výsledek referenda o nezávislosti Skotska kladný, země by si nemusela britskou královnu jako svého panovníka v budoucnu ponechat. Podle MacAskilla by skotští obyvatelé měli mít možnost svobodně se vyjádřit, kdo bude stát v čele jejich státu. Vhodným prostředkem vyjádření jejich vůle by mohlo být například referendum.

MacAskill není jediný, kdo ve straně zastává tento názor. Skotská ministryně dětí a mládeže Aileen Campbellová a ministryně pro kulturu Fiona

Hyslopová se rovněž vyjádřily pro možnost využití referenda. Tento systém považují za více demokratický, protože by byl založen na většinovém rozhodnutí obyvatel (Withnall 2014).

Rozpolcený názor strany se odráží i v oficiálních programech strany. Ty si v otázce hlavy státu občas protiřečí. V poslední době strana podporuje zachování monarchie, jak je uvedeno i v jejím nejznámějším programu z roku 2013 *Scotland's future*. Avšak v jejím návrhu ústavy z roku 2002 se koncept referenda ohledně volby hlavy státu objevuje (Johnson 2014).

Alex Salmond ještě jako předseda několikrát ujistil obyvatele království, že strana má v úmyslu uchovat stávající monarchistický systém přinejmenším na dalších 50 let, výroky jeho spolustraníků často ale podkopávají důvěryhodnost tohoto tvrzení. Nelze proto jistě předpovědět, jaký názor by ve straně převládnul, pokud by referendum o nezávislosti SNP vyhrála. Pozice Alžběty II. jako královny skotské tak není stoprocentně zaručena a v případě konání referenda o hlavě státu existuje šance, že monarchie bude ve Skotsku v budoucnu zrušena (Withnall 2014).

3.2.1.2 Skotská veřejnost

Přestože mnozí skotští politici se staví proti zachování monarchie, u britské i skotské veřejnosti se královna těší velké oblíbenosti (YouGov 2012). Během referenda se Alžběta přesunula dokonce do svého zámku v Balmoralu, který patří mezi její nejoblíbenější rezidence. Královna se ve Skotsku nicméně musela chovat velmi obezřetně, aby se vyhnula obvinění z ovlivňování veřejného mínění. Alžběta tak na adresu referenda uvedla pouze svou naději, že skotský národ bude ohledně budoucnosti přemýšlet velmi opatrně. I tato poznámka je však pro královnu výjimečná, neboť většinu svého času vystupuje jako zcela nezávislý politický aktér a události v této oblasti nijak nekomentuje.

Oblíbenost královny se projevila i v minimální prezenci Yes kampaně v okolí Balmoralu. V porovnání s ostatními částmi Skotska se v Balmoralu a okolních vesnicích Yes kampaň téměř neobjevovala. Naopak mnoho obyvatel

umístilo do oken svých domů unionistické vlajky na královninu podporu (Quinn 2014).

3.2.1.3 Crown Estate

Problematickým tématem britsko-skotské debaty jsou též výnosy z Crown Estate. Za Crown Estate se ve Velké Británii označuje státní majetek panovníka. Přestože prakticky královská rodina nemá žádnou pravomoc toto jmění spravovat či s ním manipulovat, legálně je stále jeho vlastníkem. Crown Estate se však nepovažuje za osobní vlastnictví panovníka, ale za majetek, který je pouze spravován pro hlavu státu. V roli správce zastupuje královnu speciálně vytvořená komise, kterou hodně ovlivňuje britský parlament (Crown Estate 2015).

Pokud by došlo ke skotské secesi a skotský parlament se tak stal zcela nezávislým, dostal by vliv na komisi Crown Estate také. Holyroodu však možnost ovlivňovat komisi nepřijde jako dostatečná. V budoucnu by proto rád systém změnil a získal tak plnou kontrolu nad výnosy z Crown Estate, které by plynuly z majetku nacházejícím se na území Skotska. SNP se v této oblasti jedná především o správu nad obnovitelnými i neobnovitelnými zdroji u skotského pobřeží. Zde leží kromě nalezišť ropy a zemního plynu rovněž mnoho velmi ziskových větrných elektráren, ze kterých královna získává ročně vysoké příjmy. Podle odhadů ročně vydělávají tyto elektrárny téměř 7 milionů liber, na které má podle Holyroodu skotský stát plné právo (Verkaik 2011: 14).

Pokud by však Holyrood převzal kontrolu nad komisí a potažmo tak i nad Crown Estate, porušil by tím ale dohodu z loňského roku. Ta byla uzavřena mezi Georgem Osbornem, britským ministrem financí, královskou rodinou a Holyroodem. Skotská vláda přislíbila, že místo příspěvku do civilní listiny panovníka a jeho příbuzných, bude královna dostávat benefity ze skotské Crown Estate. Zde Crown Estate vlastní nárok na 6 tisíc mil skotského pobřeží a dalších 200 námořních mil ekonomické zóny ve vodách Severního moře. Pod správu Crown Estate spadá tedy ve Skotsku majetek v hodnotě 6,6 miliard liber.

Přestože si chce Skotsko udržet britskou královnu i v budoucnu, podle Salmonda by se panovnická rodina po jeho osamostatnění měla vzdát svého

práva na benefity z Crown Estate. Holyrood by tak získal ročně desítky milionů liber do svého rozpočtu (Verkaik 2011: 14).

3.2.2 Obrana

Obranu považuje SNP za jeden z nejdůležitějších důvodů, proč má být Skotsko nezávislé (The Scottish Government 2013: 232). Holyrood již dlouhé roky nesouhlasí s postojem, který zastává Westminster. Velká Británie se snaží udržet si své relativně význačné postavení v mezinárodním systému, a proto investuje vysoké částky k zachování velkých kapacit námořnictva, letectva i pozemního vojska (SIPRI 2015). SNP přijdou tyto investice nepřiměřené. Zároveň upozorňuje, že nynější příspěvky země do britského rozpočtu neodpovídají skutečným investicím do obrany Skotska. Přebytečné peníze by podle této strany mohly být využity lépe v jiném odvětví (The Scottish Government 2013: 232-234).

Pokud by se Skotsko stalo nezávislým státem, muselo by se o svou obranu postarat vlastními silami. Budoucí náklady na obranu by zatěžovaly státní rozpočet podle předpokladu 2,5 miliardami ročně (The Scottish Government 2013: 237). Skotské obranné jednotky by měly po prvních deseti nezávislých letech čítat 15 tisíc osob, plus 5 tisíc vojáků v záloze. Jako země s dlouhou vojenskou tradicí by si Skotsko také zachovalo veškeré ustálené vojenské názvy regimentů i hodností. Holyrood rovněž slíbil, že zachová veškeré benefity a služby náležící vysloužilým vojákům z britské armády. Konečnou velikost penzí by však musela upravit ještě konkrétní dohoda s Westminsterem.

Do budoucna se Holyrood rozhodl soustředit se především na námořní obranu. Již dlouhou dobu skotská vláda upozorňuje na nedostatek speciálních jednotek, které považuje v této oblasti za vitální, ale Westminster je nikdy nezřídil - například námořní hlídkové letouny. Pro Holyrood je budoucí prioritou zajištění bezpečnosti právě v severním Atlantiku, u jehož pobřeží se země rozkládá (The Scottish Government 2013: 232-237, 243-245).

SNP počítá s tím, že skotské obranné složky by se začaly budovat již ode dne kladného výsledku referenda, aby měl Holyrood dostatek času vyjednat

odpovídající dohody s Westminsterem a v den vyhlášení nezávislého státu by tak obrana byla již plně funkční. Holyrood též nepodmiňuje členství v armádě skotským občanstvím. Pokud budou chtít skotští vojáci nadále sloužit v britské armádě, nebude jim v tom bránit. Zároveň by skotská armáda měla být zcela otevřena vojákům z Velké Británie, Irska a zemí Commonwealthu, pokud o členství projeví zájem (The Scottish Government 2013: 244).

Hodně rozhodnutí však prozatím Holyrood nechává až do pravomocí prvního nezávislého parlamentu. Přechodné období pro ustanovení všech obranných složek by mělo celkově trvat deset let. Holyrood do budoucna počítá též se zachováním obranných zařízení a výcvikových stanovišť, která využívá Velká Británie a další spojenci v rámci NATO. Jedná se například o centrum na Hybridech a tréninkový areál kolem Cape Wrath.

Po získání nezávislosti by Skotsko rovněž dostalo právo vyjedřovat se k účasti svých vojsk na mezinárodních peacekeepingových či peacemakingových akcích. SNP se velmi kladně staví k peacekeepingovým misím OSN, do kterých má v plánu se v budoucnu více zapojit. Strana však projevuje nesouhlas s vojenskými akcemi v Afghánistánu či Iráku (The Scottish Government 2013: 235, 246).

Prvním bodem, který by Holyrood řešil, by bylo rozdělení společných obranných jednotek Velké Británie. Skotsko tyto vojenské kapacity potřebuje na vytvoření vlastních obranných složek pro nový stát. Předpokládaný název je Scottish Defence Forces - SDF. Jako menší stát by Skotsko nepotřebovalo tak obrovské investice do obrany, jaké nyní využívá Velká Británie. Holyrood též upozornil, že nehodlá usilovat o silné mocenské postavení nynější Velké Británie. Nicméně Skotsko disponuje nezanedbatelnými zásobami nerostných surovin. Pobřeží Severního moře, u kterého se tyto zásoby nalézají, by muselo být proto velmi dobře chráněno. Jako hlavní základna pro skotské námořnictvo a potažmo i celý obranný systém by nadále mělo vystupovat Faslane. Pouze by se musel změnit charakter nyní jaderně zaměřené základny. Faslane by se tak proměnilo na konvenční námořní základnu. Hlavní sídlo vzdušné obrany by mělo

zůstat v Lossiemouthu. V plánu je také obnovení stanice vzdušné obrany v Leuchars (The Scottish Government 2013: 237, 245).

I do budoucna ovšem pro Holyrood silná spolupráce s Velkou Británií v oblasti obrany zůstává prioritou. Skotsko by se v případě udělení nezávislosti ale muselo rozhodnout, zda zůstane ve stejných vojenských paktech a obranných organizacích, jako je nyní Velká Británie. Jednalo by se především o členství v Severoatlantické alianci, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě či Partnerství pro mír (The Scottish Government 2007).

3.2.2.1 Tridentký systém jaderných zbraní

Nejnapjatější debata mezi Holyroodem a Westminsterem se vede kvůli budoucnosti jaderných zbraní na území království. Velká Británie v době studené války zavedla tzv. Tridentký systém jaderných zbraní. Tento systém se týká čtyř britských ponorek, které nesou celkem 40 jaderných hlavic s osmkrát větší silou než bomba shozená na Hiroshimu roku 1945. Dokud přetrvával bipolární konflikt, odpor proti tomuto systému nebyl tak velký. Po rozpadu SSSR se však skotské veřejnosti i politikům zdá systém neadekvátní. Rusko již Velkou Británii neohrožuje a proti nejnovější mezinárodní hrozbě v podobě terorismu se Trident využít nedá. To jsou nejčastější argumenty Holyroodu. Proti Tridentu se nicméně staví i část britské veřejnosti. Westminster má v plánu tridentký systém v příštích letech podrobit několika úpravám, protože se blíží konec využitelnosti jeho jaderných zbraní. Je proto možné, že počet jaderných hlavic se v budoucnu sníží, avšak o úplném zrušení Tridentu britská vláda neuvažuje. Westminster tridentký systém považuje za základ při udržování bezpečnosti samotné Velké Británie, mezinárodního námořního obchodu a přepravy ropy (Rivas 2014: 3).

Holyroodu se britský jaderný program nezamlouvá i kvůli jeho umístění. Westminster totiž během přípravy Tridentu usoudil, že nejpříhodnější místo pro jeho umístění bude západní pobřeží Skotska. Hlavní centrálou pro jaderné ponorky se tak stala Clyde, jedna ze tří britských základen pyšnicí se titulem Námořní základna Jeho Veličenstva. Více známa je tato základna však pod názvem přístavu, ve kterém se rozkládá - Faslane. Ve Faslane se kromě jaderných ponorek nachází též nejnovější generace tzv. zabijáckých ponorek

(hunter-killer submarines), které jsou stavěny za účelem ničení ponorek nepřítele (Royal Navy 2015).

Rozdílný názor na jaderný program mezi Brity a Skoty je vidět při každém hlasování v parlamentu. Dobrým příkladem bylo hlasování o obnově tridentského systému roku 2007. Při tomto hlasování se zvedl silný odpor většiny skotských poslanců ve sněmovně. Proti obnově jaderného systému se postavili jak poslanci SNP, tak skotští liberální demokraté. Dva skotští ministři dokonce dočasně rezignovali na svou pozici v britské vládě, aby se mohli oficiálně postavit proti tomuto návrhu. Podle Alexe Salmonda je nepochopitelné, že se většina skotských poslanců aktivně staví proti tridentskému systému, a ten přesto ve Skotsku stále existuje (BBC 2007).

Ve Skotsku se díky základně ve Faslane nachází největší zásoba jaderných zbraní na světě, přestože podle SNP skotští politici, církve, odbory i samotná veřejnost jsou proti. SNP považuje za neadekvátní v nynějším mezinárodním systému nejen Trident samotný, ale především i investice do něj, které se pohybují v řádech miliard liber. Tyto peníze podle ní zbytečně zatěžují státní rozpočet a jsou uplatňovány na úkor investic do konvenčních zbraní, které země potřebuje více. Získání nezávislosti je pro SNP proto jediným prostředkem, jak jaderné ponorky odstranit ze skotského území. (The Scottish Government 2013: 232-233).

Pokud by se Skotsko v budoucnu stalo nezávislým státem, skotská vláda by tak i přes nesouhlas Westminsteru neprodleně přerušila jaderný program. Poté by Skotsko muselo podepsat Dohodu o nešíření jaderných zbraní jako každý nástupnický vycházející ze státu disponujícího jadernými zbraněmi. Poté by již oficiálně nesmělo žádné zbraně vlastnit a veškeré vybavení z Faslane by se muselo přemístit na jinou britskou základnu (The Scottish Government 2007). Přesun jaderných hlavic a dalšího nukleárního vybavení z Faslane by měl podle předpokladu SNP proběhnout co nejdříve po získání skotské nezávislosti. Aby byla zachována veškerá bezpečnostní opatření, Holyrood počítá s úplným ukončením tridentského systému na území Skotska v průběhu dvou let (The Scottish Government 2013: 247).

3.2.2.2 Kritika skotského plánu

Rozdělení obrany má však rovněž značná negativa. Přestože plán SNP na obranu nového státu vypadá jako důkladně zpracovaný, podrobili ho kritice britští i skotští odborníci. Na nedostatky v holyroodském plánu poukazuje například Gerald Warner, skotský novinář a poradce dřívějšího lídra Scottish Office Michaela Forsytha. Za Velkou Británií patří mezi nejhlásitější kritiky Henry Jackson Society, britský think tank, který vznikl na univerzitě v Cambridge.

Největší nedostatky se vyskytují především v plánu na rozdělení vojenských jednotek a armádního majetku. Podle skotských předpokladů Velká Británie disponuje armádním majetkem ve výši téměř 93 miliard liber. Pokud by došlo k dělení podle počtu obyvatel, Skotsko by mělo získat podíl ve výši 7,8 miliard liber (The Scottish Government 2013: 234). Tento majetek je však rozmístěn po celém království a i v případě, že by se mohl rozdělit podle ceny, jeho přesun by byl velmi obtížný. Vojenský majetek rovněž nelze rozpočítat pouze podle ceny, ale musí se brát ohled i na jeho využitelnost. Například pokud by Skotsko získalo rozdělením pouze vybavení pro vzdušnou obranu, mělo by nadbytek letectva, ale nedostatek námořního vybavení. Vyjednávání o správné dělbě vojenského majetku by tak zabralo mnoho času i úsilí, a přesto by jeho výsledek nemusel být ani pro jednu stranu zcela uspokojivý (Grant 2013: 45).

Další nesnází je jaderný program. Skotsko v rámci Velké Británie též přispívá na Trident. Pokud by ho po udělení nezávislosti zakázalo a přesunulo na britské území, mohlo by od britské vlády vyžadovat finanční kompenzaci za své minulé investice. Značně nedůvěryhodný vypadá hlavně předpoklad SNP, podle kterého všichni skotští vojáci sloužící nyní v britské armádě dobrovolně přejdou do nově vytvořených skotských obranných složek. Britská armáda má dlouhou tradici a těší se dobré pověsti. Vojenské akademie, jako například Sandhurst, jsou známé a respektované po celém světě a kromě britské královské rodiny zde studovali i mnozí státníci z celého světa. Mezi ně můžeme počítat třeba jordánského krále Abdulláha II. či albánského korunního prince Leku. Naopak skotské obranné složky by byly zcela nové a nemohly by se prezentovat

vážeností, která by mohla vojáky přesvědčit, aby se kvůli ní vzdali své nynější pozice v armádě britské. Nejistota se objevuje i kolem zachování vojenských hodností. Holyrood se totiž nikdy nevyjádřil, zda by současné hodnosti vojáků automaticky platily ve stejné podobě i v armádě nové (Warner 2013).

Hodně nejasností se týká též velikosti rozpočtu. SNP počítá s ročními náklady na obranu ve výši 2,5 miliardy liber. To je však o 800 miliónů liber méně než Skotsko nyní přispívá Westminsteru na obranu do rozpočtu Velké Británie (The Scottish Government 2013: 233). Tato velikost rozpočtu se tak mnohým zdá nedostatečná. Pro srovnání můžeme použít například rozpočet Norska. Tato skandinávská země má přibližně stejný počet obyvatel a je též součástí Severoatlantické aliance. Zároveň si činí nárok na podobné zásoby nerostných surovin v Severním moři jako Skotsko. Obrana však ročně zatěžuje norský rozpočet v přepočtu téměř 5 miliardami liber, což je dvakrát tak vysoká částka, než jakou plánuje investovat v budoucnu do obrany Holyrood (Warner 2013).

I podle HSJ roční rozpočet na obranu ve výši 2,5 miliard liber není zcela reálný. Především poté, co v květnu 2013 na veřejnost unikly poznámky skotského ministra Johna Swinneyho. Swinney v dokumentu uvádí, že nezávislé Skotsko by nebylo na tak dobré ekonomické úrovni, jak předpokládá SNP. Přestože Skotsko disponuje rozvinutou ekonomikou, finančně by Holyrood secese značně zatížila. Skotský rozpočet by se proto musel zredukovat, a to včetně výdajů na obranu. Pokud by se tak stalo, Skotsko by se pohybovalo na nejspodnějších příčkách žebříčku obranných rozpočtů zemí NATO (Grant 2013: 43-45).

SNP rovněž počítá s obrannými složkami v počtu 15 tisíc vojáků (The Scottish Government 2013: 237). Když však spočteme vojáky ve všech skotských regimentech současně sloužících v rámci britské armády, dostaneme číslo pohybující se pouze kolem 5 tisíc. Skotsko by proto muselo někde získat ještě další dvě třetiny předpokládaného počtu. I pokud by se ale naplnil plán SNP, existují zde pochybnosti, zda by 15 tisíc vojáků bylo opravdu schopných ochránit skotské území. Přestože počet obyvatel Skotska je relativně nízký,

rozloha země tomu proporčně neodpovídá. Skotské území představuje téměř jednu třetinu rozlohy Velké Británie. A britská armáda v nynější době čítá 150 tisíc vojáků. Kdybychom tento počet rozdělili dle území, Skotsko dnes chrání 50 tisíc vojáků. V budoucnu by se tak skotská obrana oslabila o více než dvě třetiny vojáků (Grant 2013: 46, 48).

Existuje zde také nesrovnalost v poměru počtu vojáků vůči velikosti obranného rozpočtu. 15 tisíc plánovaných skotských vojáků představuje 10 procent nynějšího počtu britských vojáků. Přesto však rozpočet 2,5 miliard liber odpovídá pouze 7 procentům současného rozpočtu britského. Skotským vojákům by se proto v budoucnu buď musely omezit mzdy, nebo by Holyrood musel snížit náklady jinde (Grant 2013: 48).

S Faslane se pojí i další nesnáze. Základna díky svému důležitému postavení v britském obranném systému nyní poskytuje pracovní místa několika tisícům Britů. Když budou veškeré jaderné ponorky přesunuty, podle předpokladů práci ztratí několik tisíc zaměstnanců. I v případě, že by se Faslane ustanovilo hlavní skotskou námořní základnou, počet zaměstnanců by byl díky menší náročnosti provozu konvenční základny několikanásobně nižší (UK Parliament 2013a).

Problematika Faslane zahrnuje též jeho umístění. Většina ložisek ropy a zemního plynu se nachází u východního pobřeží Skotska, avšak přístav Faslane je situován na pobřeží západním (GOV.UK 2015). Nastává zde tedy otázka, jak efektivní by bylo ustanovení hlavní námořní základny na jedné straně země, když nejdůležitější národní zájmy by Skotsko muselo bránit na straně druhé.

4 MEZINÁRODNÍ POSTAVENÍ A ČLENSTVÍ V ORGANIZACÍCH

Vznik nového státu není v poslední době žádným neobvyklým fenoménem. V průběhu celého 20. století se politická mapa Evropy neustále měnila a můžeme očekávat, že tento proces se ve století 21. jen tak nezastaví. Skotsko by nicméně bylo výjimkou, a to především způsobem svého vzniku. Holyroodu se totiž podařilo vyjednat s Londýnem úmluvy na zcela demokratickém základě. Na rozdíl od ostatních zemí se secesionistickými tendencemi disponuje Skotsko též několika významnými atributy, které by značně přispívaly k úspěšnému vzniku státu. Tato malá evropská země se může prezentovat rozvinutou ekonomikou, rozsáhlými zásobami nerostných surovin, dlouhou demokratickou tradicí i významným správním střediskem v podobě hlavního města.

Skotsko může těžit i ze své výhodné geografické polohy. Nenachází se totiž v žádném konfliktním regionu, ale je obklopeno vyspělými demokratickými státy, se kterými může spolupracovat. Tato příležitost nicméně přináší značná pozitiva i negativa. Při zapojení do globálních mezinárodních organizací se mnoho potíží neočekává, avšak u regionálních organizací by musel Holyrood čelit mnohým překážkám (Chalmers – Walker 2013: 116).

4.1 Severoatlantická aliance

V případě získání nezávislosti by Skotsko čekalo důležité rozhodnutí, zda zůstane v organizacích jejichž současným členem je v rámci Velké Británie. V oblasti obrany je nejdůležitější organizací nejen na evropském kontinentě Severoatlantická aliance. Velká Británie dokonce tuto alianci pomohla roku 1949 založit a aktivně se v ní angažuje i v současnosti. Otázka, zda si ponechat členství v NATO, je proto pro skotskou vládu jedna z klíčových. V nynější době se Holyrood staví pro členství v Severoatlantické alianci. V plánu SNP z roku 2013 *Scotland's Future* je uvedeno několik příkladů, které potvrzují, že Skotsko hodlá svými vzdušnými i námořními obrannými složkami participovat v Severoatlantické alianci i v budoucnu. Stejně tak Holyrood přislíbil alianci možnost i nadále využívat skotské základny a tréninková centra (The Scottish Government 2013: 241, 242, 246).

Skotsko by však muselo s vedením NATO projednat podmínky vstupu. Přestože SNP prohlašuje, že členství v Organizaci spojených národů, Evropské unii i Severoatlantické alianci po rozdělení automaticky zdědí, nezakládá se toto tvrzení na pravdě. Proti automatickému nároku na členství se staví především státy, které jsou ohrožené vlastními separatistickými hnutími. V případě NATO by při odtržení od Velké Británie Skotsko o členství nepochybně přišlo. Holyrood by proto znovu musel podat žádost o členství v alianci. Své členství v NATO považuje Holyrood za nejvýhodnější možnost nejen pro Skotsko, ale i pro Velkou Británii a ostatní členské státy. Skotská vláda v tomto ohledu vyzdvihuje především svou výhodnou geografickou polohu a dlouhou vojenskou tradici. Pokud by tedy na žádost o obnovení členství došlo, nepředpokládá Holyrood, že by s jeho přijetím byly nějaké potíže. Případné podmínky členství však SNP plánuje případně vyjednat až v období mezi vítězstvím v referendu a vyhlášením nezávislosti (The Scottish Government 2013: 250).

4.1.1 Změna plánu v roce 2012

Přestože nyní Holyrood myšlenku zachování členství v Severoatlantické alianci plně podporuje, tento postoj ještě nedávno nezastával. Přelomovým okamžikem pro změnu rozhodnutí byl rok 2012. Před tímto datem tehdejší předseda SNP Alex Salmond zastával názor, že po udělení nezávislosti se Skotsko unilaterálně vzdá veškerých jaderných hlavic a vystoupí ze Severoatlantické aliance. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí byl především základní postoj aliance, neboť její politika je založena na držení jaderných zbraní a hrozbě jejich použití. Severoatlantické alianci vlastnictví jaderných zbraní dodává větší vážnosti a organizace je tak považuje za nezbytný prostředek při vyjednávání s nepřátelskými zeměmi. Jaderné zbraně jsou pro skotskou vládu však v budoucnu nepřijatelné. Toto rozhodnutí je jedním z mála, které v průběhu času SNP nikdy nepřehodnotila (změnila např. svůj plán na ponechání si libry či zrušení monarchie). V původním holyroodském plánu proto existoval návrh, že Skotsko nadále nebude participovat na aktivitách této organizace a zapojí se pouze v jejím programu Partnerství pro mír (Roden 2012a).

Roku 2012 se však postoj strany začal pomalu měnit. Oficiálně publikovala, že je stále proti členství v alianci, avšak začala probíhat různá jednání s dalšími členy NATO. Starší členové SNP, kteří nejvíce tlačili na změnu postoje, v průběhu roku navštívili Norsko a Dánsko, země známé značnou aktivitou v Severoatlantické alianci. Ve straně se tohoto roku začínaly střetávat názory levicového a pravicového křídla. Členství v této vojensko-politické organizaci protlačovalo nejvíce právě pravicové křídlo politiků SNP. Levicové křídlo naopak podporovalo myšlenku neparticipace v organizaci kvůli její jaderné politice. Podle levicově založených členů není politika NATO slučitelná s cíli SNP (Rodén 2012a).

Jedním z politiků zastávající tento názor byl i skotský ministr pro sport a zdraví Jamie Hepburn. Roku 2009 při oslavách 60. výročí založení organizace dokonce Hepburn pronesl na úkor NATO silnou kritiku, kdy alianci (a její jadernou politiku) označil za významného viníka destabilizace vztahů mezi Západem a Východem v době bipolárního konfliktu. Podle Hepburnova názoru navíc vlastnictví jaderných zbraní v současné době nemá žádný smysl. Na Hepburnovu stranu se přidal i poslanec John Wilson. Wilson označil změnu politiky, kterou strana zastávala po 30 let, za nebezpečnou, protože by mohla v budoucnu oslabit mezinárodní postavení nezávislého skotského státu (Whitaker 2012).

Pro členství v alianci se naopak postavil zástupce SNP v Evropském parlamentu Alyn Smith. Podle Smithe by změna názoru v žádném případě neměla oslabit skotskou pozici v mezinárodním společenství. Poukazoval zejména na to, že mezi členy Severoatlantické aliance je více států, které aktivně participují na chodu organizace, ale zároveň nepodporují vlastnictví jaderných zbraní. Dobrým příkladem je v tomto ohledu Norsko a Dánsko. Mnozí členové strany byli přesvědčeni, že členství v NATO může straně napomoci k získání více hlasů v referendu. Straně by přidala hlasy především skutečnost, že nezávislé Skotsko by stejně jako ostatní malé země mohlo v budoucnu těžit z mnoha výhod aliančního členství. Za největší výhodu je považován hlavně pocit větší státní bezpečnosti, který je jinak pro malou zemi velmi těžké si

zajistit. Proto třeba Norsko považuje alianční členství za svůj vitální zájem (Whitaker 2012).

SNP podrobil několika výzkumům i profesor James Mitchell ze Strathclydeské univerzity. Mitchellovy výsledky již na počátku roku 2012 ukazovaly, že více jak polovina členů strany podporuje myšlenku setrvání v Severoatlantické alianci. Překvapivě však rozhodnutí o členství či nečlenství v NATO podle Mitchella u politiků mezi prioritami nefigurovalo (BBC 2012).

4.1.2 Konference v Perthu

V říjnu 2012 SNP uspořádala konferenci v samotném centru Skotska, ve městě Perth. Hlavním cílem tehdejšího předsedy strany zde bylo přesvědčit ostatní členy strany o změně oficiální politiky SNP. Salmond již několik měsíců před konferencí začal ve straně prosazovat budoucí zapojení země v Severoatlantické alianci. Přestože jeho vlivným podporovatelem se stal i Angus Robertson, lídr SNP ve Westminsterském parlamentu, Salmond musel čelit silné opozici. Proti změně politiky se stavělo jak levicové křídlo strany, tak křídlo mladých politiků YSI (Roden 2012b). Již před konferencí oznámilo přes 30 poslanců z celkových 68, že bude hlasovat proti změně postoje strany. V Perthu tak musel Salmond překonat největší stranickou opozici za celou dobu svého předsednictví (Roden 2012c).

Debata o členství v Severoatlantické alianci trvala více než dvě hodiny. Alexi Salmondovi se však nakonec podařilo tuto debatu o pouhých 29 hlasů vyhrát a změnit tak oficiální stanovisko strany. Pro obrat postoje hlasovalo ve výsledku 394 členů. Salmond byl nicméně za tento vývoj hodně kritizován. Za změnou stranické politiky prý stálo hlavně úsilí zrušit veškeré nepopulární politiky strany, aby získala v referendu co nejvíce hlasů (Sparrow 2012).

4.1.3 Nevýhody vystoupení ze Severoatlantické aliance

Pokud by SNP zůstala u svého původního plánu, Skotsko by dnem vyhlášení nezávislosti automaticky ztratilo členství Severoatlantické aliance. Zůstat mimo tuto vojensko-politickou organizaci by však zemi přineslo mnoho nevýhod. Zrušení členství by mělo zaprvé negativní důsledek na výrobní odvětví

skotského hospodářství. Aktivita této organizace totiž značně podporují jak průmysl, tak tvorbu vysoce kvalifikovaných pracovních pozic v členských zemích. Členství v organizaci též přináší více zahraničních investic do dané země (Roden 2012a).

Země by ale především ztratila záruku bezpečnosti, kterou nabízí Severoatlantická aliance. Podle článku č. 5 zakládající smlouvy jsou všechny členské státy vázány povinností pomoci napadenému státu. Pokud však Skotsko z aliance vystoupí, nemusela by ho v případě krize podpořit ani Velká Británie. Jak již bylo zmíněno, pro mnoho obyvatel malých zemí je záruka bezpečnosti velmi důležitá. Zajištění bezpečnosti jen vlastními silami by tedy přineslo Skotsku spoustu nákladů. Plánovaný rozpočet na budoucí obranu je již tak velmi omezený a nabízí pochybnosti, zda bude vůbec reálné jej dodržet. Pokud by navíc Skotsko nemělo záruku kolektivní obrany, muselo by tento rozpočet ještě několikanásobně navýšit (NATO 2008).

Bezpečnost Skotska není nicméně důležitá jen z celostátního hlediska. Největším národním zájmem v ekonomice je pro Skotsko zajištění bezpečnosti velkých ložisek ropy a zemního plynu v Severním moři. Proto také v případě členství v NATO skotská vláda hodně diskutovala s vládou norskou, která má stejný bezpečnostní zájem. Jako součást aliance by se Holyrood mohl na ochranu těchto nerostných zásob spolehnout. Šance útoku nepřátelského aktéra na nerostné bohatství Skotska jako člena tohoto významného bezpečnostní paktu by se několikanásobně zmenšila. Dnes by navíc případný letecký útok na skotské pobřeží zachytilo již s předstihem některé z kontrolních center aliance rozmístěných po celém Atlantiku a během chvíle by varovalo Velkou Británii. Skotsko by proto mělo dostatek času se na útok připravit a předejít tak větším škodám (Grant 2013: 29).

Jako nečlen by Skotsko v případě nouze nemohlo využívat nejenom vzdušná kontrolní střediska, ale ani námořní základny aliance. Přitom nejbližší se nachází v anglickém Nortwoodu, takže by v případě krize mohli být vojáci NATO u skotského pobřeží ve velmi krátkém čase. Pokud by se tedy Holyrood rozhodl do aliance nevstoupit, zajištění bezpečnosti těchto ložisek nerostného

bohatství by se rovněž značně projevilo na jeho obranném rozpočtu (NATO 2015).

4.1.4 Varování USA a vedení Severoatlantické aliance

SNP je sice od roku 2012 nakloněna členství v Severoatlantické alianci, ale svůj antinukleární postoj nezměnila. V momentně získání nezávislosti tak hodlá tridentský jaderný systém zakázat a přesunout veškeré jaderné vybavení na jinou britskou námořní základnu. Skotsko by se poté oficiálně zařadilo mezi nejaderné země a podepsalo by Smlouvu o nešíření jaderných zbraní (NPT). Tímto postojem si však země nezískává přílišné sympatie u vedení Severoatlantické aliance. Nejhlásitějšími odpůrci jsou v tomto případě Spojené státy.

Členské státy se staví proti secesi Skotska především kvůli ztrátě záruky bezpečnosti jeho jaderných zbraní. Případný přesun hlavic a jejich pozdější umístění na novou základnu jsou hlavními faktory, které vyvolávají tyto bezpečnostní obavy. Prohlášení jaderných zbraní na území Skotska za nelegální by také mohlo ohrozit některé již uzavřené mezinárodní smlouvy a úmluvy (UK Parliament 2013b).

Začlenění do Severoatlantické aliance by nepochybně předcházely složité debaty mezi vedením NATO a skotskou vládou. Se vstupem do organizace by rovněž musely souhlasit i ostatní členské státy. Každý z nich by při rozhodování disponoval právem veta. Skotská vláda by si proto musela zajistit závaznou smlouvu s každým členským státem aliance zvlášť. A projít veškeré připomínky a úspěšně se domluvit se všemi 28 státy by bylo pro Holyrood zajisté velice obtížné (Roden 2013).

Hodně vyjednávání by bylo nutných hlavně s Francií. Tato země je kromě Velké Británie jediným vlastníkem jaderných zbraní v Evropě. Mezi těmito státy proto probíhá silná technická spolupráce. Pokud by se navíc Velká Británie rozhodla jaderné ponorky nepřesunout na své území, ale například by je podstoupila jinému státu, Francie by se stala jedinou jadernou zemí v Evropě. Tato situace by jejímu postavení pak mohla přinést značné komplikace, a to

především obavy z řad francouzských sousedů. Francie tak značně podporuje zachování tridentského programu. Pokud by se proto Velká Británie postavila proti vstupu nejaderného Skotska do aliance, Francie by se k ní nepochybně přidala (Chalmers – Walker 2013: 118-119).

Úplně nejdůležitější by nicméně bylo vyjednávání s americkou vládou. Nejenže mají Spojené státy v Severoatlantické alianci prioritní postavení, vlády Velké Británie a USA pojí i dlouhotrvající pevné vazby označované jako „zvláštní vztahy“. Země již od konce druhé světové války spolupracují intenzivně v oblasti jaderných zbraní. Spojené státy se proto obávají, že secese Skotska a jeho odmítnutí Tridentu by mohlo tuto speciální vazbu narušit (Liptak 2014). Navíc Faslane nevyužívají jen britské ponorky, ale i ty americké. Jestliže se základna stane pouze konvenční, Spojené státy by přístav nemohly dále používat a musely by si najít základnu jinou.

Několik současných i minulých členů vedení aliance, jako např. Franklin Miller či Lord George Robertson, se dokonce pro novináře jasně vyjádřilo, že pokud bude skotská vláda trvat na zrušení jaderné základny Faslane, nemůže se země v budoucnu stát členem Severoatlantické aliance. Oponenti vstupu poukazují především na fakt, že bez Faslane nemůže Skotsko výměnou za zajištění své bezpečnosti nic přínosného organizaci nabídnout (Grant 2013: 35).

Negativní přístup vedení prokázalo i oficiální vyjádření, které pronesla mluvčí Severoatlantické aliance v polovině roku 2013. Oana Lungescu v něm potvrdila, že nezávislé Skotsko by automaticky členství nezdědilo, ale muselo by o něj zažádat znovu. V Severoatlantické alianci v nynější době není zavedeno žádné závazné pravidlo o členství a nástupnických státech, proto se každý případ musí projednávat samostatně.

O skotské otázce jednalo vedení aliance v červnu 2013 na konferenci v Bruselu a rozhodlo, že nezávislé Skotsko bude považováno za nový a ne nástupnický stát. Jako takové tedy nemůže zdědit členství po Velké Británii. Přístup podmínilo NATO rovněž přínosem nějaké významné výhody, která by alianci zaujala. Protože Skotsko nebude moci upoutat jaderným programem, lze

jen spekulovat, zda by jeho plánovaná malá armáda byla akceptována jako dostatečný přínos (Macdonell 2013).

4.1.5 Postoj Velké Británie

Velká Británie se k automatickému zdědění členství v Severoatlantické organizaci na rozdíl od jiných států stavěla v minulosti kladně. Tento postoj však začalo zhoršovat rozhodnutí Holyroodu se po udělení nezávislosti co nejrychleji zakázat tridentský systém. Antinukleární přístup SNP vztahy mezi Westminsterem a Holyroodem značně ochladil, neboť Velké Británii by zrušení Tridentu přineslo mnoho potíží. Jen přesunutí veškerého vybavení základny ve Faslane by britský rozpočet zatížilo značnými náklady. Otázkou je rovněž, zda by některá z anglických či waleských námořních základem byla schopna jaderný program pojmout. Pokud by se žádná vyhovující základna nenašla, Velká Británie by tridentský program musela buďto podstoupit jiné zemi, a nebo ho úplně zrušit. Ani jedna z těchto možností není pro Londýn lákavá (UK Parliament 2013a).

Pokud by však Holyrood nedokázal vyjednat s Westminsterem dohodu vyhovující oběma stranám, Skotsko by nikdy nemohlo do Severoatlantické aliance vstoupit. Samotné vedení aliance v tomto ohledu varovalo skotskou vládu, neboť vstup do organizace není dovolen zemím, které mají nevyřešené teritoriální či vojenské neshody s jakýmkoliv členským státem (Roden 2013).

Dokonce i předseda westminsterského výboru pro skotské záležitosti Ian Davidson varoval Holyrood, že pokud budou na svém požadavku zrušení tridentského programu trvat, bude to britská vláda považovat za nepřátelský akt. Podoba budoucí dohody o tridentském programu proto bude mít velký vliv na to, jaký postoj bude Velká Británie k přijetí Skotska do EU a NATO zastávat a jestli bude vůbec možná úmluva o vytvoření formální měnové unie s britskou librou (Roden 2012d).

4.1.6 Cíle Severoatlantické aliance vs. cíle SNP

Přestože SNP nyní oficiálně usiluje o budoucí členství v Severoatlantické alianci, její důvody nejsou zcela jednoznačné. Pokud se blíže podíváme na cíle

SNP a cíle aliance, zjistíme, že ty hlavní jsou v protikladu. Jedná se především o již zmiňované vlastnictví jaderných zbraní. SNP se značně staví proti držení těchto zbraní a jejich použití, a přesto chce vstoupit do nukleární aliance. Pokud by se však přičlenila, musela by s cíli aliance souhlasit. To by však znamenalo přijmout fakt, že dokud budou jaderné zbraně figurovat jako prostředek vyjednávání v mezinárodním společenství, NATO nukleární aliancí zůstane. Proč chce SNP vstoupit do organizace, jejíž strategický koncept vehementně odsuzuje, je tedy celkem nejasné (Picken 2012).

Vstupem do aliance by Skotsko muselo navíc podepsat nejen souhlas se strategickým konceptem, ale přijmout i určité ekonomické závazky. Každá země NATO by měla podle členské smlouvy ročně přispívat na svou obranu částkou rovnající se minimálně dvěma procentům jejího HDP. 2,5 miliardy liber, se kterými Holyrood počítá, by tak byly hluboko pod aliančním limitem. Tento závazek nicméně v praxi není vynutitelný a ne všechny země jej splňují. Přesto by ale každý člen aliance měl mít vojenské kapacity na dodržování povinností vůči svým spojencům. Preferuje se též účast v integrovaných vojenských aktivitách v rámci organizace. Plánovaný roční příspěvek by zřejmě ale Skotsku nestačil ani na tyto záležitosti. Holyrood by proto musel velikost vládních investic do obrany v případě aliančního členství ještě přehodnotit (Warner 2013).

4.1.7 Skotská veřejnost

Přestože podle oficiálních tvrzení SNP se většina veřejnosti staví proti vlastnictví jaderných zbraní na skotském území, průzkumy ukazují, že situace není tak jednoznačná. Souhlas či nesouhlas s Tridentem se u skotské veřejnosti totiž neustále mění. Podle průzkumu skotské instituce CND, na kterou se Holyrood často obrací, 60 procent skotské veřejnosti nesouhlasí s výměnou tridentského programu, kterou má britská vláda v příštích letech v plánu. Jednoznačný souhlas s britským plánem pak vyjadřuje pouze 14 procent (SCND 2013).

Významný konzervativce Lord Ashford však provedl výzkum vlastní a jeho výsledky ukazují, že více než polovina Skotů s výměnou Tridentu souhlasí. Někteří Skotové jsou sice pouze pro nahrazení Tridentu méně

efektivním a tím i levnějším systémem, nicméně britský jaderný program podporují. Lord Ashford ve výzkumu též položil skotským občanům otázku, zda souhlasí s umístěním programu na skotském území. Výsledek průzkumu byl sice značně vyrovnaný, ale Skotové se překvapivě vyjádřili pro ponechání jaderných hlavic ve Faslane. Pro zachování Tridentu nakonec hlasovalo 43 procent lidí, proti 39. Objevuje se proto otázka, jak moc jsou stanoviska SNP založena na pravdivých faktech (Eaton 2013).

4.1.8 Zhodnocení

Obranná politika patří ve Skotsku mezi nejkonfliktnější témata. Změna postoje vůči vstupu do Severoatlantické aliance i plánovaný rozpočet na obranu vyvolávají značnou kritiku. Především rozpor mezi cíli, které zastává SNP a za kterými si naopak stojí Severoatlantická aliance, je veliký. Samotný Holyrood nevidí žádný konflikt mezi svými dvěma plány. Neustále poukazuje na to, že zrušení jaderného programu by nemělo mít na skotské členství v Severoatlantické alianci žádný vliv, protože existují pouze 3 země v rámci NATO, které jaderné zbraně vlastní. Většina členských zemí se tak profiluje jako nejaderné a jejich podpis se nachází pod NPT. Holyrood proto nechápe, proč zrovna jeho plán na zrušení Tridentu vyvolává takový nesouhlas.

Co si však SNP neuvědomuje je, že přestože některé členské země NATO teoreticky jaderné zbraně nepodporují, kromě Kanady se žádná z nich reálně nikdy nerozhodla unilaterálně svůj jaderný program zrušit. Několik nejaderných zemí, jako Turecko či Belgie, dnes dokonce poskytuje své území pro jaderné zbraně, které jsou pod kontrolou Spojených států (Grant 2013: 32).

Proč se tak Holyrood rozhodl čelit potížím nesoucí sloučení těchto cílů? Jedním z důvodů je, že SNP si velice dobře uvědomuje veškeré nevýhody, které by zemi přineslo vystoupení z aliance. Mezi nejpravděpodobnější varianty ale patří spíše změna postoje strany kvůli názoru skotské veřejnosti. Ve Skotsku totiž členství v Severoatlantické alianci podporuje 75 procent občanů. U voličů SNP dosahuje podpora 70 procent. Když se tak SNP postavila za vstup do aliance, škrtila tím jednu ze svých málo podporovaných politik, což jí napomohlo k zisku

dalších voličů v referendu o nezávislosti. Tuto taktiku přiznal dokonce i Angus Robertson na perthské konferenci (Grant 2013: 29).

4.2 Evropská unie

Kromě Severoatlantické aliance by Skotsko muselo čelit i výzvám spojeným s Evropskou unií. Skotsko je v rámci Velké Británie členem Evropské unie již 42 let a SNP by ráda v členství pokračovala i v případě nezávislosti země. Na rozdíl od Severoatlantické aliance se žádná z hlavních politik této strany nenachází v konfliktu s primárními politikami Evropské unie. Největší problém tak představuje otázka členství. Skotská vláda stejně jako v případě NATO předpokládá, že vlastní automatické právo na zdědění členství v EU po Velké Británii. Podle předsedkyně strany Nicoloy Sturgeonové se v evropských smlouvách nenachází žádná právní norma, která by Skotsku odebrala členský status v případě secese. Země by tak znovu žádost podávat nemusela. Skutečnost, že po dlouhou dobu nebyla tato otázka oficiálně ze strany unie zodpovězena, poskytovala místo mnohým předpokladům (Morris 2013b).

Předpoklad skotské vlády spočívá v tom, že země bude i po secesi stále brána jako členský stát unie. Období mezi výhrou v referendu a vyhlášením nezávislosti by proto bylo dostatečně dlouhé na znovuprojednání uzavřených smluv a plné začlenění nového statusu Skotska do evropského práva (Llana 2014). Pokud by došlo k této situaci, Skotsko by mohlo využít článek č. 48 *Smlouvy o Evropské unii*. Tento článek nabízí možnost přijetí změny evropských smluv obvyklým i zjednodušeným způsobem. Skotsku by tak při zjednodušené variantě stačilo, aby Velká Británie podala Evropské radě návrh na změny ustanovení v uzavřených smlouvách. Pokud by Evropská rada souhlasila a ani žádný z parlamentů členských států by nevyslovil do 6 měsíců svůj nesouhlas, britské smlouvy s EU by prošly pouze revizí a upravily by se podle nového statusu Skotska. To by se poté stalo plnohodnotným členem Evropské unie ode dne vyhlášení své nezávislosti (Euroskop 2010: 42-43).

V Evropské unii byly sice vytvořeny určité precedenty, například když se do organizace začleňovala Německá demokratická republika roku 1990, tehdy šlo však pouze o přijetí země, která se znovusjednotila s jedním z členských

států. Situace, kdy by došlo k odtržení země od členského státu a vyhlášení nezávislosti, se ale ještě nevyskytla. Většina států unie se však i přesto přiklání spíše k variantě, podle které by členský status nynější Velké Británie náležel v budoucnu pouze Velké Británii (složené z Anglie, Walesu a Severního Irska). Skotsko by tak bylo bráno jako nový stát a muselo by žádat znovu o vstup dle článku č. 49 *Smlouvy o Evropské unii* (Llana 2014).

4.2.1 Oficiální postoj Velké Británie a Evropské unie

Po podepsání Edinburské dohody roku 2012 provedla vláda Velké Británie několik analýz, ve kterých zkoumala případný vztah nezávislého Skotska s Velkou Británií, ale i jeho status v rámci Evropské unie. Přestože neshledali žádný konkrétní unijní precedent vztahující se k situaci, kdy se jedna z metropolitních oblastí členského státu odtrhne a vyhlásí nezávislost, postavili se oba vedoucí výzkumu na stranu ostatních evropských států. Podle profesorů Jamese Crawforda a Alana Balea by tak v budoucnu Skotsko pravděpodobně podléhalo článku č. 49.

Secese by však nepřinesla problémy pouze pro Skotsko, ale i pro Velkou Británii. Podle výzkumu by při ztrátě takto velké části území a několika procent obyvatel došlo ke změně statusu země a Velká Británie by musela vyjednat s vedením Evropské unie nové podmínky svého členství (Brinded 2013).

Evropská komise po dlouhé roky odmítala odpovědět na otázku členství v případě secese, protože tuto možnost považovala vždy za pouze hypotetickou. Z vysokých evropských představitelů se k problému vyjádřil jako první tehdejší prezident Evropské komise José Manuel Barroso. Na konci roku 2012 Barroso při interview s BBC prohlásil, že evropské právo považuje jakýkoliv nově nezávislý stát za nečlenský. Když se tedy část jakéhokoliv členského státu rozhodne pro nezávislost, musí tak automaticky počítat s tím, že bude muset o členství Evropské unii žádat znovu. Barroso se však v rozhovoru nevyjadřoval přímo k situaci Skotska, svá slova adresoval spíše obecně. V roce 2012 totiž vyvolávalo hodně otázek na toto téma i Španělsko, kde proběhla rozsáhlá demonstrace za katalánskou nezávislost (Brinded 2013).

Již o rok později však svá slova prezident věnoval přímo Skotsku. Barroso v dopise Davidu Martinovi, evropskému poslanci za Skotsko, citoval evropskou doktrínu z roku 2004, která vyvrací veškerá tvrzení SNP. Doktrína použitá tehdejším prezidentem komise Romanem Prodim totiž určuje, že dnem vyhlášení nezávislosti části členského státu přestávají na jejím území automaticky evropské smlouvy platit. Plán SNP využít článek č. 48 k revizím smluv byl tak oficiálním stanoviskem Evropské komise značně narušen. Strana se ho však i přes Barrosovo prohlášení zcela nevzdala (Brinded 2013).

Roku 2014 ale Josého Manuela Barrosu vystřídal ve funkci prezidenta Evropské komise Jean-Claude Juncker, bývalý premiér Lucemburska. Juncker sice potvrdil, že vyjádření jeho předchůdce budou platit i nadále, nicméně jeho výroky již postrádají Barrosovu přísnost vůči Skotsku. Při proslovu u příležitosti svého zvolení do prezidentského křesla Juncker pronesl, že minimálně dalších pět let Evropská unie nebude přijímat žádné nové členy. Pro mnoho odborníků to znělo jako další zklamání pro nacionalisty. Nicméně Junckerův mluvčí již o několik dní později tuto myšlenku vyvrátil. Juncker svým proslovem prý v žádném případě nemluvil o skotské otázce, ale pouze o čekatelských státech. Mezi ty patří v současnosti například Srbsko či Černá Hora. Podle mluvčího Juncker bere Skotsko jako zvláštní případ a jeho budoucnost v unii bude záležet především na rozhodnutí Velké Británie (BBC 2014).

4.2.2 Problémy přijetí

Pokud by se SNP podařilo v budoucnu zvítězit v referendu o nezávislosti, Evropská komise by podle jejího vyjádření Skotsko brala jako třetí stát, který sice uznává unijní smlouvy, ale ode dne vyhlášení nezávislosti již není jejich součástí. Skotsko by proto muselo znovu podat žádost o členství a podléhalo by pravidlům stanovených článkem č. 49 *Smlouvy o Evropské unii*. Podle profesora univerzity v Aberdeenu, Michaela Keatinga, by zemi ani v tomto případě však nečekalo mnoho problémů, protože většině maastrichtských kritérií nutných k přijetí Skotsko již stejně dosahuje. Přestože se vyjádření profesora Keatinga zakládá na pravdě, Skotsko by nicméně i tak čelilo velkým překážkám. Kromě splnění kritérií a vyjádření respektu ke všem prioritám unie vypsáných ve článku

č. 2 by totiž ke svému přijetí Skotsko muselo získat rovněž souhlas všech současných 28 členských států (Morris 2014a).

Zajistit si však dohodu se všemi členskými státy by bylo pro Holyrood opravdu velmi pracné. Stačilo by, kdyby jeden jediný stát vyjádřil svůj nesouhlas a Skotsku by byl přístup odepřen. Především José Manuel Barroso se k této situaci vždy vyjadřoval velmi skepticky a varoval Skoty, že obdržet souhlas od států, které samy čelí separatistickým tendencím, bude téměř nemožné.

Největším odpůrcem skotského přijetí by s jistotou bylo Španělsko. Tato země před několika lety vehementně odmítala dokonce i pouhé uznání státní suverenity Kosova. Jen těžko lze proto předpokládat, že by další evropskou nezávislou zemi přivítala s radostí a dovolila jí zapojit se do struktur EU. Problematický vývoj znovuzачlenění do unie potvrdil i samotný premiér Španělska Mariano Rajoy. Španělská vláda podle Rajoye nemůže vyjadřovat podporu secesionismu, se kterým se doma v Baskicku i Katalánsku musí neustále vypořádávat. Přestože Madrid je obvykle zastáncem dalšího rozšiřování Evropské unie, nemohl by tak v budoucnu kvůli okolnostem jeho vzniku bezpodmínečně souhlasit s přijetím Skotska do organizace (Chief 2014).

Španělsko se obává především dopadu skotského případu na zbytek Evropské unie. Riziko vidí hlavně v případné dezintegraci společenství a ve zhoršení ekonomického propadu, kterému evropské země v současnosti čelí. Španělská vláda si samozřejmě uvědomuje rozdíl mezi britskou a vlastní situací, proto nikdy jednoznačně neuvedla, že by v případě nezávislosti Skotska jeho přístup do EU blokovala. Nicméně případnou skotskou secesi často označuje jako katastrofu a doufá, že k této situaci v blízké budoucnosti nedojde. Hlavně plán SNP na využití článku č. 48 a tím i relativně bezproblémové připojení do unie během pár měsíců po referendu považuje Madrid za velmi zidealizovaný scénář. Madrid v tomto případě zcela podporuje vyjádření Evropské komise, že stát vzniklý secesí od členského státu nemůže nadále počítat s pokračováním tohoto členského statutu (Kassam – Traynor 2014).

Skotsko by se muselo pravděpodobně potýkat s potížemi i ze strany Belgie. Belgické hlavní město Brusel je často označováno jako hlavní město

Evropské unie, protože zde sídlí mnoho důležitých unijních institucí, jako Evropská komise či Rada Evropské unie. Nesouhlas se vstupem by tak přišel ze samotného centra evropského společenství. Stejně jako Španělsko se Belgie snaží potlačit secesionistické tendence na svém území. Již dlouhou dobu belgická federace vykazuje značnou křehkost svého státního uspořádání. Za nezávislost se zde staví především bohatší region Vlámsko. Zda by tak Brusel riskoval vytvoření precedentu, který by umožňoval secesi a poté znovuzачlenění evropského státu do unie, je otázkou (Riley-Smith 2014).

Skotský plán na připojení k evropskému společenství by však nemuselo překazit pouze případné veto od nejvyšších zástupců členských států. Odmítnout jeho členství by mohli dokonce i jejich občané, neboť přijetí nového státu do Evropské unie musí nejprve projít schvalovacím procesem u evropských institucí a poté musí být ještě ratifikováno všemi členskými státy. V některých zemích však platí ústavní zákon, který dovoluje ratifikaci evropských smluv pouze skrze veřejné referendum. Nestačí tedy jen souhlas parlamentu daného státu. Občané Francie by tak například nakonec mohli být těmi, kteří budou rozhodovat o skotské budoucnosti v Evropské unii (The Scottish Parliament 2014: 2).

4.2.3 Podmínky, za kterých by země vstoupila

Předejít případným problematickým jednáním s členskými státy nicméně není jediný důvod, proč SNP tolik touží využít článek č. 48. Pokud by musela znovu žádat o členství, země by pravděpodobně ztratila všechny výhody, které si při svém přístupu vymohla Velká Británie. Velká Británie si totiž v 70. letech byla dobře vědoma svého důležitého postavení pro společenství, a proto se jí podařilo prosadit si velmi výhodné výjimky z evropských smluv. Když se poté dostala k moci silná kritička evropského společenství Margaret Thatcherová, vymohla si u Bruselu další výhodu – britský rabat. Velké Británii tak sice nebyly přímo sníženy příspěvky do rozpočtu Evropské unie, nicméně dvě třetiny odevzdaných peněz se jí v rámci rabatu vrací zpět. Kdyby tak Skotsko bylo považováno za nový unijní stát, britský rabat by se na něj nadále nevztahoval. Tato situace by pak pro Skotsko byla velmi nepříjemná. Ztráta rabatu by totiž představovala další značné zatížení skotského rozpočtu.

Mezi ostatní britské výhody, které by Skotsko ztratilo, patří i výjimka z hospodářské a monetární unie. To by znamenalo, že Skotsko by muselo přijmout euro v momentě naplnění maastrichtských kritérií a nemohlo by si ani v případě dohody s Londýnem ponechat libru šterlinků. Holyrood by též musel podepsat dohodu o plném zapojení země do Schengenského prostoru a zcela tak otevřít skotské hranice pro produkty a hlavně obyvatele ostatních členských států (Morris 2014b).

SNP ve svém oficiálním plánu uvádí nejen svou touhu zůstat členem Evropské unie, ale počítá i se zachováním veškerých britských výhod. Postoj nejvyšších evropských představitelů však tento plán značně podkopává. Dr. Roland Vaubel, jeden z poradců německého spolkového ministerstva pro hospodářství a technologie, dokonce považuje přehodnocení těchto výhod za jeden z důvodů, proč se Evropská komise společně s Evropskou radou postavila proti použití článku č. 48. Kdyby Skotsku totiž automaticky členství po vyhlášení nezávislosti zůstalo, mohlo by si britské výhody ponechat a Evropská unie by tak měla dalšího členu s pro ní zcela nevýhodnými výjimkami (Morris 2013a).

4.2.4 Důvody vstupu do Evropské unie

Pokud by se Skotsko tedy někdy v budoucnu nezávislosti dočkalo, s Evropskou unií by muselo proběhnout mnoho složitých debat. Proč se proto chce Holyrood vystavovat takovému nepříjemnostem a riziku ztrát mnohých výhod? Jedním z důvodů je pozitivní vliv EU na skotskou ekonomiku, neboť v rámci unie může země využívat společného trhu. Výrobci tak nemusí platit nežádoucí cla a nemají ani žádná jiná obchodní omezení. V tomto ohledu hodně lobuje pro členství v unii původem britská nadnárodní společnost Diageo. Právě Diageo má totiž na starosti výrobu a prodej jedné z nejcennějších skotských komodit na trhu – whisky. Pro skotský destilérní průmysl je využívání tržních výhod v Evropské unii velmi důležité. Výrobci whisky patří ve Skotsku mezi největší tvůrce pracovních míst. Kdyby ztratili tržní výhody, snížilo by to nejen jejich zisky, ale i možnost důležitých zahraničních investic. To by se poté mohlo na skotském hospodářství a míře nezaměstnanosti negativně podepsat (Steiner 2014).

Pro Holyrood je důležitý též názor skotské veřejnosti. Skotsko má totiž k evropské integraci vstřícnější postoj než Anglie, která zpočátku britskému vstupu velmi oponovala a ani později v ní anti-evropské nálady zcela nevymizely. V posledních letech se díky vysokému počtu příchozích imigrantů naopak dostávají opět do středu pozornosti a dokonce donutily politiky uvažovat o vypsání referenda o pokračování britského členství v EU.

Ve Skotsku můžeme samozřejmě najít euroskeptiky také, ale jejich počet je mnohem nižší než v sousedním regionu. Podle posledních průzkumů z konce roku 2014 podporuje členství v unii více než polovina Skotů. Proti je naopak přibližně čtvrtina obyvatel. Pokud by tedy SNP členství v EU ze svého programu vyškrtla, ztratila by tím značnou část skotských voličů (Herald Scotland 2014).

Kdyby Skotsku tedy prošel vstup do organizace podle článku č. 48 a udrželo by si tak britské výjimky z evropských smluv, země by se nacházela ve velmi výhodné pozici. Pokud by se však muselo podrobit článku č. 49, mohlo by mnoho ztratit. V případě zisku nezávislosti by tak Holyrood stál před obtížným rozhodnutím, zda podpora skotských občanů a obchodních společností skutečně bude stát za vystavení země takovému to riziku.

5 ZÁVĚR

Jako cíl své bakalářské práce jsem si stanovila analyzovat výzvy, kterým by Skotsko muselo čelit, pokud by se někdy opravdu rozhodlo nezávislost na Velké Británii vyhlásit. Vzhledem k rozsáhlosti tohoto tématu jsem se v práci zaměřila pouze na výzvy ze tří vybraných oblastí – ekonomika, politika a mezinárodní vztahy.

Abychom mohli plně porozumět skotské problematice, první část práce stručně představuje události, které vedly k dnešní situaci. Věnuje se především příčinám intenzivního nástupu skotského separatismu během druhé poloviny 20. století. Mezi ty můžeme zařadit hlavně objev velkých ložisek nerostných surovin u skotského pobřeží a nesouhlas s opatřeními prováděnými konzervativní vládou v čele s Margaret Thatcherovou.

Když byl poté na konci 90. let zahájen proces devoluce a ustanoven holyroodský parlament, Skotské národní straně trvalo pouze 12 let, než se jí ho podařilo zcela ovládnout a mohla tak započít svoje separatistické plány. A přestože zářijové referendum nedopadlo podle představ nacionalistů, podpora nezávislosti zůstává ve Skotsku stále na vysoké úrovni. SNP se tak svých idejí o nezávislé zemi v blízké době ještě vzdát nehodlá.

Plány SNP jsou však velmi často ve velkém rozporu s představami Londýna. Jednoznačně nejkonfliktnější debata by se vedla o budoucnost britského jaderného programu. Silně anti-jaderně založený Holyrood odmítá dále hostit na skotském území hlavní základnu tohoto programu. SNP proto plánuje Trident do dvou let od vyhlášení nezávislosti unilaterálně zrušit. Velké Británii by však přineslo takto rychlé přesunutí programu na své území značné potíže a apeluje proto na Holyrood, aby svůj postoj ještě přehodnotil. Holyrood v tomto bodě nicméně odmítá vyjednávat, čímž si ale Westminster značně zneprátnuje a přiděluje si tak problémy i v dalších oblastech. Na dobré vůli Westminsteru totiž závisí například rozhodnutí o možném vytvoření formální měnové unie mezi těmito zeměmi, o kterou Holyrood velmi usiluje.

Anti-jaderné založení přináší Holyroodu problémy i v další oblasti, poněvadž SNP roku 2012 provedla značný obrat ve své obranné politice a rozhodla se začít podporovat vstup do jednoho z nejúspěšnějších obranných paktů současnosti – Severoatlantické aliance. Strategický koncept této organizace však spočívá ve využívání jaderných zbraní. Touha Holyroodu zbavit se svého jaderného programu tak naráží u vedení NATO na velký nesouhlas. Mezi největší kritiky patří především Spojené státy, které Faslane často využívají i pro své jaderné ponorky. SNP navíc předpokládá, že Skotsko členství v organizaci po Velké Británii automaticky zdědí. Od roku 2013 je však jasné, že země bude muset o členství zažádat po vyhlášení nezávislosti znovu a organizaci navíc představit nějaký svůj významný přínos. Proč je tedy Holyrood rozhodnutý usilovat o členství v této alianci, když by mu to přineslo tolik potíží? Kromě ztráty záruky větší bezpečnosti pro svou zemi a hlavně ropná ložiska by totiž SNP přišla i o značnou část skotských voličů, neboť většina skotských obyvatel členství v této organizaci podporuje.

Mezi napjatá témata mezivládní debaty patří i ekonomika. V případě skotské secese by bylo nutné vyřešit hlavně rozdělení britského státního dluhu. Holyrood projevuje jen velmi malou ochotu k převzetí zodpovědnosti za svou část. Londýn se však několikrát vyjádřil, že v žádném případě nedovolí Skotsku opustit Spojené království bez smluvního závazku o společném splácení tohoto dluhu. Holyrood je nicméně hodně aktivní v debatě o dělbě ropných koncesí. Podle jeho představ by se měla ložiska nerostných surovin rozdělit dle teritoriálního hlediska. Tím by však téměř všechna ropa a zemní plyn připadla Skotsku, s čímž Londým rezolutně nesouhlasí. Jeho návrhy však naopak odmítá Holyrood. V ekonomické oblasti by tak Skotsko čekalo ještě mnoho kompromisních debat.

Mezi méně napnutá rozhodnutí patří naopak volba nejvyššího představitele nového státu. Jak bývalý předseda SNP Alex Salmond, tak současná předsedkyně Nicola Sturgeonová vidí budoucí Skotsko jako království v rámci Commonwealth Realms. Značná část jejich strany však tuto představu nesdílí a prosazuje vyhlášení referenda, kde by si občané mohli hlavu státu zvolit sami. Přestože obliba britské královny je ve Skotsku na vysoké úrovni, i zde

můžeme nalézt repulikánské tendence. Budoucnost windsorské dynastie na skotském trůnu tak není stoprocentně zaručena.

Skotsko by rovněž muselo vyřešit hodně věcí s Evropskou unií. Zde Holyrood nemá žádné neshody s vedením organizace jako v případě NATO, avšak stejně by musel překonat mnoho překážek. V rámci Evropské unie nyní Skotsko využívá mnoha výhod a skotská vláda má tedy v plánu si členství do budoucna udržet. Její představa však počítá s relativně jednoduchým přehodnocením evropských smluv díky využití článku č. 48 *Smlouvy o Evropské unii*. Přestože o platnosti tohoto plánu ujistoval Alex Salmond své voliče ještě několik týdnů před zářijovým referendem, už v té době se ukazovalo, že vedení EU tuto možnost pravděpodobně nepřipustí. Skotsko by totiž bylo bráno jako zcela nový stát, který by musel zažádat o členství znovu. V tomto případě by však po vstupu muselo přijmout euro, podepsat Schengenské úmluvy a platit plný členský příspěvek jako ostatní státy. Přijetí země do unie by rovněž musely schválit všechny členské země. A získat souhlas od zemí vypořádávajících se s vlastními separatistickými hnutími by bylo pro Skotsko velmi namáhavé.

Na počátku jsem si položila otázku: Jak obtížná by nezávislost pro Skotsko byla? Tato práce dokazuje, že nezávislost by pro Skotsko nepředstavovala žádnou snadnou záležitost, neboť by muselo čelit mnoha komplexním výzvám a čekala by jej složitá vyjednávání. Při bližším pohledu do skotské problematiky navíc můžeme zaznamenat, že skotská vláda svá stanoviska a tím i budoucí výzvy velmi často mění. Vychází tak najevo, že původní plány SNP nejsou v současných podmínkách uskutečnitelné a strana není schopná si bez značných ústupků získat většinovou podporu skotské veřejnosti ani nepodmíněnou nezávislost země, o jakou vždy usilovala.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BBC (2007). Scots Labour MPs rebel on Trident. 14. 3. 2007 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/6452275.stm, 8. 2. 2015).

BBC (2012). SNP 'considers Nato policy change'. 15. 2. 2012 (<http://www.bbc.com/news/uk-scotland-17721211>, 6. 3. 2015).

BBC (2014). Scottish independence: Jean-Claude Juncker 'not referring to Scotland'. 15. 7. 2014 (<http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-28311938>, 24. 3. 2015).

Brinded, Lianna (2013). Scotland Will Have to Reapply to EU after Independence. *International Business Times*. 11. 2. 2013 (<http://www.ibtimes.co.uk/scottish-independence-alex-salmond-eu-membership-legality-433745>, 23. 3. 2015).

Campbell, Andrew (2013). The future of United Kingdom monetary union and Scottish independence. *Law & Financial Markets Review* 7, s. 239-249.

Crown Estate (2015). *Who we are* (<http://www.thecrownestate.co.uk/who-we-are/>, 5. 2. 2015).

Eaton, George (2013). Is the Scottish public really opposed to nuclear weapons? *New Statesman*. 10. 5. 2013 (<http://www.newstatesman.com/politics/2013/05/scottish-public-really-opposed-nuclear-weapons>, 15. 3. 2015).

Euroskop (2010). *Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii* (http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf, 23. 3. 2015).

Gallagher, Tom (2009). Labour and the Scottish National Party: the Triumph of Continuity in a Changing Scotland. *Political Quarterly* 80, s. 533-544.

GOV.UK (2015). *Oil and gas: offshore maps and GIS shapefiles* (<https://www.gov.uk/oil-and-gas-offshore-maps-and-gis-shapefiles>, 29. 3. 2015).

Grant, George (2013). *In Scotland's Defence? An Assessment of SNP Defence Strategy* (London: Henry Jackson Society).

Hanžlová, Jitka (2014). Skotsko by v případě osamostatnění muselo řešit otázku měny, státního dluhu i armády. *Rozhlas*. 18. 9. 2014 (http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomikavevrobe/_zprava/skotsko-by-v-pripade-osamostatneni-muselo-resit-otazku-meny-statniho-dluhu-i-armady—1397712, 26. 12. 2014).

Hassan, Gerry (2014). State of Independence: The Rise of ‘third Scotland’. *Soundings: A journal of politics and culture* 57, s. 61-72.

Herald Scotland (2014). Scots want to stay in EU, as the rest of Britain wants to say goodbye, says new poll. 2. 11. 2014 (<http://www.heraldscotland.com/politics/scottish-politics/scots-want-to-stay-in-eu-as-the-rest-of-britain-wants-to-say-goodbye.1414934009>, 24. 3. 2015).

Chalmers, Malcolm – Walker, William (2013). Will Scotland Sink the United Kingdom’s Nuclear Deterrent? *The Washington Quarterly*, s. 107-122.

Chief, Jason Groves (2014). 'All but impossible' for breakaway Scotland to join EU-Brussels chief. *Daily Mail* 17. 2. 2014, s. 4.

Johnson, Simon (2014). SNP minister: 'Independent Scotland may not keep the Queen'. *The Telegraph*. 23. 3. 2015 (<http://www.telegraph.co.uk/news/politics/10717183/SNP-minister-Independent-Scotland-may-not-keep-the-Queen.html>, 5. 2. 2015).

Kassam, Ashifa – Traynor, Ian (2014). Spain says it could take independent Scotland years to win EU membership. *The Guardian*. 17. 9. 2014 (<http://www.theguardian.com/politics/2014/sep/17/spain-independent-scotland-years-eu-membership>, 24. 3. 2015).

Liptak, Kevin (2014). Obama weighs in on Scottish independence vote. *CNN*. 18. 9. 2014 (<http://edition.cnn.com/2014/09/16/politics/us-scotland-vote/>, 18. 4. 2015).

Llana, Sara Miller (2014). For an independent Scotland, no easy path to EU membership. *Christian Science Monitor*. 16. 9. 2014 (<http://www.csmonitor.com/>

World/Europe/2014/0916/For-an-independent-Scotland-no-easy-path-to-EU-membership-video, 23. 3. 2015).

Macdonell, Hamish (2013). Voting Yes will remove Scotland from Nato. *Mail on Sunday* 6. 10. 2013, s. 5.

MacLeod, Rod – Patrick, Hamish (2013). Scottish independence: the Bank of England (and Wales, Northern Ireland and Scotland). *Law & Financial Markets Review* 7, s. 69-74.

McCrone, David (2012). Scotland Out the Union? The Rise and Rise of the Nationalist Agenda. *Political Quarterly* 83, s. 69-76.

McGlashan, Craig (2014). Scottish independence debt queries remain despite Treasury guarantee on outstandings. *Euroweek*, s. 6.

Mirrlees, James (2014). Analysis: Benefiting the UK is most logical option. *The Scotsman*. 13. 2. 2014 (<http://www.scotsman.com/news/analysis-benefiting-the-uk-is-most-logical-option-1-3304617>, 26. 12. 2014).

Morris, Pamela (2013a). EU leaders 'biased' against independent Scotland's EU secession. *Fundweb*. 17. 10. 2013 (<http://www.fundweb.co.uk/news-and-analysis/politics/eu-leaders-biased-against-independent-scotlands-eu-secession/2001850.article>, 24. 3. 2015).

Morris, Pamela (2013b). Spanish PM warns independent Scotland will 'remain outside EU'. *Fundweb*. 29. 11. 2013 (<http://www.fundweb.co.uk/news-and-analysis/europe/spanish-pm-warns-independent-scotland-will-remain-outside-eu/2003715.article>, 23. 3. 2015).

Morris, Pamela (2014a). Govt report reveals divide on independent Scotland's EU membership. *Fundweb*. 23. 5. 2014 (<http://www.fundweb.co.uk/news-and-analysis/politics/govt-report-reveals-divide-on-independent-scotlands-eu-membership/2010569.article>, 24. 3. 2015).

Morris, Pamela (2014b). Scotland will have to 'compromise' its EU membership, warns business group. *Fundweb*. 3. 6. 2014 (<http://www.fundweb.co.uk/news->

and-analysis/economy/scotland-will-have-to-compromise-its-eu-membership-warns-business-group/2010889.article, 24. 3. 2015).

Morris, Pamela (2014c). Brown: Refusing UK debt would make Scotland 'international outcast'. *Fundweb*. 2. 9. 2014 (<http://www.fundweb.co.uk/news-and-analysis/politics/brown-refusing-uk-debt-would-make-scotland-international-outcast/2013827.article>, 3. 1. 2015).

NATO (2008). *The North Atlantic Treaty* (http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm, 7. 3. 2015).

NATO (2015). *NATO on duty* (<http://www.nato.int/nato-on-duty/index.html>, 7. 3. 2015).

Picken, Andrew (2012). SNP 'must sign up' for nuclear defence in Nato. *Mail on Sunday* 22. 7. 2012, s. 54.

Quinn, Ben (2014). Queen's Balmoral staff ball moved back until day after referendum vote. *The Guardian*. 16. 9. 2014 (<http://www.theguardian.com/uk-news/2014/sep/16/queen-balmoral-staff-ball-moved-referendum>, 5. 2. 2015).

Quinnlan, Martin (2013). High hopes for an independent Scotland's oil wealth. *Petroleum Economist* 80.

Riley-Smith, Ben (2014). Spain and Belgium 'would veto an independent Scotland's EU membership'. *The Telegraph*. 25. 8. 2014 (<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scottish-independence/11054187/Spain-and-Belgium-would-veto-an-independent-Scotlands-EU-membership.html>, 24. 3. 2015).

Rivas, Maria (2014). UK Trident Replacement: The Facts. *British American Security Information Council* (<http://www.basicint.org/sites/default/files/uktridentreplacementfactsheet-june2014.pdf>, 16. 4. 2015), s. 1-6.

Roden, Alan (2012a). SNP to ditch opposition to NATO in latest U-turn. *Daily Mail* 16. 4. 2012, s. 4.

Roden, Alan (2012b). Youth wing of SNP joins Nato rebellion. *Daily Mail* 8. 8. 2012, s. 17.

Roden, Alan (2012c). Grassroots revolt threat to Salmond's Nato U-turn. *Daily Mail* 17. 10. 2012, s. 16.

Roden, Alan (2012d). UK could block Nato entry for SNP, warns MP. *Daily Mail* 26. 10. 2012, s. 10.

Roden, Alan (2013). SNP warned that it can't get rid of Trident missiles and still join Nato. *Daily Mail* 16. 8. 2013, s. 6.

Royal Navy (2015). *Her majesty naval base Clyde* (<http://www.royalnavy.mod.uk/our-organisation/where-we-are/naval-base/clyde>, 7. 2. 2015).

SCND (2013). *Poll on Trident and Scottish Independence* (<http://www.banthebomb.org/index.php/news/trident/1425-poll-on-trident-and-scottish-independence>, 31. 3. 2015).

Scottish National Party (2014). *About us* (<http://www.snp.org/about-us>, 28. 11. 2014).

SIPRI (2015). *SIPRI Military Expenditure Database* (http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database, 23. 2. 2015).

Sparrow, Andrew (2012). Nato debate at SNP conference: Politics live blog. *The Guardian*. 19. 10. 2012 (<http://www.theguardian.com/politics/blog/2012/oct/19/snp-conference-nato-debate-live-blog>, 6. 3. 2015).

Steiner, Rupert (2014). Scotland is better as part of EU says Diageo chief executive. *Daily Mail* 31. 5. 2014, s. 84.

The Associated Press (2014). Britain to assume all UK debt. *Macleans*. 13. 1. 2014 (<http://www.macleans.ca/news/world/britain-to-assume-all-uk-debt-to-stave-off-fear-of-scottish-independence-default/>, 3. 1. 2014).

The Republic Campaign (2014). Independent Scotland must be given chance to choose head of state: Republic. 16. 6. 2014 (<http://www.republic.org.uk/what-we-do/news-and-updates/independent-scotland-must-be-given-chance-choose-head-state-republic>, 6. 2. 2015).

The Scottish Government (2007). *Defence* (<http://www.scotland.gov.uk/Publications/2007/08/13103747/5>, 8. 2. 2015).

The Scottish Government (2013). *Scotland's future: Your Guide to an Independent Scotland* (Edinburgh: APS Group).

The Scottish Government (2014). *Background* (<https://www.scotreferendum.com/information>, 28. 11. 2014).

The Scottish Parliament (2014). *Written Evidence from Jean-Claude Piris* (http://www.scottish.parliament.uk/S4_EuropeanandExternalRelationsCommittee/Inquiries/Jean-Claude_Piris_written_evidence.pdf, 31. 3. 2015).

UK Parliament (2013a). *Scotland, the nuclear deterrent and NATO membership*. 23. 11. 2013 (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmselect/cmdfence/198/19807.htm>, 18. 4. 2015).

UK Parliament (2013b). *Scotland and NATO*. 23. 11. 2013 (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmselect/cmsscotaf/842/84208.htm>, 18. 4. 2015).

Verkaik, Robert (2011). SNP 'to seize profit from the Queen's estates'. *Mail on Sunday* 5. 8. 2011, s. 14.

Warner, Gerald (2013). Dismissed!. *Daily Mail* 3. 7. 2013, s. 14.

Whitaker, Andrew (2012). Scottish independence: SNP ready to vote on ditching Nato policy. *The Scotsman*. 16. 2. 2012 (<http://www.scotsman.com/news/politics/top-stories/scottish-independence-snp-ready-to-vote-on-ditching-nato-policy-1-2236387>, 6. 3. 2015).

Withnall, Adam (2014). Scottish independence: Yes Campaign victory could mean referendum on keeping the Queen, SNP minister says. *The Independent*. 23. 3. 2014 (<http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/scottish-independence-yes-campaign-victory-could-mean-referendum-on-keeping-the-queen-snp-minister-says-9211026.html>, 5. 2. 2015).

YouGov (2012). *Polls: The Diamond Jubilee* (<https://yougov.co.uk/news/2012/05/31/polls-diamond-jubilee/>, 26. 3. 2015).

7 RESUMÉ

September 18th, 2014 was one of the most important dates of the modern history of Scotland. After 300 years people finally had a chance to say whether they want to live in an independent country again, and they said no. But the result was very tight, so there is still a chance for repeating. And what would happen if they will say yes the next time? This thesis analyses the challenges that independent Scotland would have to face.

First, the short history of the rise of scottish nationalist agenda and the victory of the Scottish National Party in the parliamentary election in 2011 is described. Then the paper focuses on the economic challenges, like sharing the british national debt, distribution of the oil revenues and choosing the currency. This country would also have to deal with some political issues. Namely, as an independent entity, Scotland would have to choose a head of the state and create its own defence system.

The next chapter analyses scottish possible international status and problems with its membership in North Atlantic Treaty Organization. The thesis ends with depiction of the obstacles, that Scotland would have to overcome, if the country will decide to rejoin the European union.